

BOKT “Azmikroinvest” MMC

31 dekabr 2019-cu il tarixinə
Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı

MÜNDƏRİCAT

MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat.....	1
Mənfəət və ya Zərər və Digər Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat.....	2
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	3
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat.....	4
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər.....	5-42

1. Giriş.....	5
2. Təşkilatın Əməliyyat Mühiti	5
3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi.....	6
4. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi	18
5. Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Müləhizələr.....	22
6. Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	23
7. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar.....	24
8. Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər	28
9. Digər aktivlər	29
10. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	29
11. Digər Öhdəliklər	29
12. Nizamnamə Kapitalı	30
13. Faiz Gəlirləri və Faiz Xərcləri.....	30
14. Haqq və Komissiya xərcləri	30
15. Digər Gəlirlər	31
16. İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri.....	31
17. Mənfəət Vergisi.....	31
18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	32
19. Kapitalın İdarə Edilməsi	37
20. Şərti Öhdəliklər	38
21. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	38
22. Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar	39
23. Ötən İlin Səhvlərinin/Göstəricilərin Düzəlişi/Təsnifi	40
24. Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr.....	41

**BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNƏ QƏDƏR OLAN DÖVR ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorların hesabatında göstərilmiş auditorların rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və "Azmikroinvest" MMC-nin (bundan sonra "Təşkilat") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Təşkilatın 31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə maliyyə vəziyyətini, fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə rəhbərlik məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsəduyğun qərarların və təxminlərin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS-nin tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Təşkilatın normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilirsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Təşkilatın daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Təşkilatın maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Təşkilatın fəaliyyət göstərdiyi ölkədə qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Təşkilatın aktivlərinin mühafizə edilməsinin təşkil olunması və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

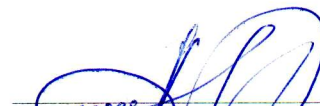
31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları Təşkilatın rəhbərliyi tərəfindən 30 mart 2020-ci ildə təsdiq edilmişdir.

İdarə Heyəti adından:

Babayev Qasim

İdarə Heyətinin Sədri VİE

Rəhimli Elxan

Baş mühasib

RSM Azerbaijan

Demirchi Tower 16th floor,
37 Khojaly ave, AZ1025,
Baku, Azerbaijan

T +994(12) 480 4571
F +994(12) 480 4563

www.rsm.az

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

“Azmikroinvest” BOKT MMC -nin Təsisçilərinə, Müşahidə Şurasına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz “Azmikroinvest” BOKT MMC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2019-cu il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatın, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları “Azmikroinvest” BOKT MMC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəyin bildirilməsi üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “*Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti*” bölməsində əks etdirilir. Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Təşkilatdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Digər məsələ

31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə Təşkilatın maliyyə hesabatları, 11 fevral 2019-cu il tarixində həmin hesabatlar üzrə audit rəyi ifadə edən digər auditor tərəfindən yoxlanılmışdır.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də firılacaqılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Təşkilatı ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, Təşkilatın öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslər Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqqılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırlıdaqqılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

Azərbaycan Respublikası, Bakı
30 mart 2020-ci il

RSM Azerbaijan

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan manatı ilə)

			31 dekabr 2018 Yenidən bəyan edilmiş	01 yanvar 2018 Yenidən bəyan edilmiş
	Qeyd	31 dekabr 2019		
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	211.804	26.481	102.768
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	7	1.277.501	1.461.399	1.482.938
Əsas vəsaitlər	8	82.673	104.483	138.512
Qeyri-maddi aktivlər	8	11.905	12.764	14.183
Səhmdarlara avans ödənişləri		-	-	37.000
Təxirə salınmış vergi aktivləri	17	34.802	22.571	23.518
Cari mənfəət vergisi aktivləri		-	6.747	2.334
Digər aktivlər	9	72	444	298
CƏMI AKTİVLƏR		1,618,757	1,634,889	1,801,551
Öhdəliklər və Kapital				
Öhdəliklər				
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	10	140.758	571.110	800.000
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		14.459	-	-
Digər öhdəliklər	11	2.630	5.111	12.254
Cəmi öhdəliklər		157,847	576,221	812,254
Kapital				
Nizamnamə kapitalı	12	1,500,000	1,100,000	1,000,000
Yığılmış zərər		(39.090)	(41.332)	(10.703)
Cəmi Kapital		1,460,910	1,058,668	989,297
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		1,618,757	1,634,889	1,801,551

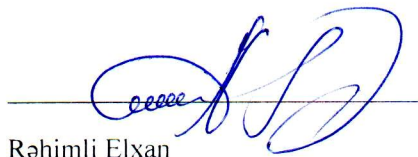
30 mart 2020-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Babayev Qasim

İdarə Heyətinin Sədri VİE

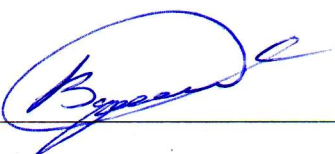
Rəhimli Elxan

Baş mühasib

BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan manatı ilə)

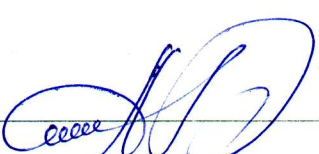
	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə yenidən bəyan edilmiş
Faiz gəlirləri	13	298,541	234,389
Faiz xərcləri	13	(8.707)	(13.210)
Xalis faiz gəlirləri		289,834	221,179
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat (xərci)/bərpası	7	(60.198)	25.056
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		229,636	246,235
Haqq və komissiya xərcləri	14	(1.397)	-
Xalis digər gəlirlər	15	2.308	708
Xalis qeyri faiz gəliri		911	708
Əməliyyat gəliri		230,547	246,943
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	16	(159.371)	(178.134)
Vergidən əvvəlki mənfəət		71,176	68,809
Mənfəət vergisi	17	(15.571)	(14.288)
İl üzrə xalis mənfəət		55,605	54,521
İl üzrə digər məcmu gəlirlər		-	-
İl üzrə xalis mənfəət		55,605	54,521

30 mart 2020-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Babayev Qasim

İdarə Heyətinin Sədri VİP

Rəhimli Elxan

Baş mühasib

BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət/(Yığılmış zərər)	Cəmi Kapital
01 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq		1,000,000	48,150	1,048,150
Səhflərin düzəldilməsi	23	-	(58.853)	(58.853)
01 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq, yenidən bəyan edilmiş		1,000,000	(10,703)	989,297
Nizamnamə kapitalında artım	12	100,000	-	100,000
Dividend ödənişi		-	(85,150)	(85,150)
2018-ci il üzrə mənfəət		-	54,521	54,521
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq, yenidən bəyan edilmiş		1,100,000	(41,332)	1,058,668
Nizamnamə kapitalında artım	12	400,000	-	400,000
Dividend ödənişi		-	(53,363)	(53,363)
2019-cu il üzrə mənfəət		-	55,605	55,605
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq		1,500,000	(39,090)	1,460,910

30 mart 2020-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Babayev Qasim

İdarə Heyətinin Sədri VİE

Rəhimli Elxan

Baş mühasib

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU IL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan manatı ilə)

		31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2018- ci il tarixində bitən il üzrə Yenidən bəyan edilmiş
Qeyd			
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Vergidən əvvəlki mənfəət		71.176	68.809
Düzəlişlər:			
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat xərci/(bərpası)	7	60.198	(25.056)
Köhnəlmə və amortizasiya xərcələri	8	23.473	36.067
Əsas vəsaitlərin silinməsindən yaranan zərər	8	317	-
Xalis faiz gəliri	13	(289.834)	(221.179)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		(134,670)	(141,359)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis azalma	7	157.363	3.868
Səhmdarlara avans ödənişlərində xalis azalma		-	37.000
Digər aktivlərdə xalis azalma/(artım)	9	372	(147)
Digər öhdəliklərdə xalis (azalma)	11	(2.481)	(7.143)
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş vergidən əvvəlki xalis pul vəsaitləri		20,584	(107,781)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(6.596)	(17.754)
Ödənilmiş faizlər		(8.690)	(13.210)
Alınmış faizlər		264.878	277.116
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		270,176	138,371
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Əsas vəsaitlərin alınması	8	(1.121)	(618)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(1,121)	(618)
Maliyyələşdirilmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Dividend ödənişi		(53.363)	(85.150)
Nizamnamə kapitalında artım	12	400.000	100.000
Banklar və digər maliyyə institutlarından daxil olan vəsaitlər	10	36.411	-
Banklar və digər maliyyə institutlarına ödənilən vəsaitlər	10	(466.780)	(228.890)
Maliyyələşdirilmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		(83,732)	(214,040)
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		-	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		185,323	(76,287)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	26,481	102,768
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	211,804	26,481

30 mart 2020-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Babayev Qasım
 İdarə Heyətinin Sədri VİE

Rəhimli Elxan
 Baş mühasib

BOKT “AZMİKROINVEST” MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

1. Giriş

Təşkilat və onun fəaliyyəti

Təşkilat Bakı Şəhəri Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsində 14 aprel 2014-cü il tarixində “Azmikroinvest” Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti adı ilə qeydiyyatdan keçmiş və 1003333091 nömrəli VÖEN almışdır. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə Təsisçinin payı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2019-cu il		31 dekabr 2018-ci il	
Təsisçilərin adı	Payın məbləği (AZN)	Pay faizi	Payın məbləği (AZN)	Pay faizi
Əhmədzadə İlqar Müşviq oğlu	1,500,000	100%	1,100,000	100%
Cəmi nizamnamə kapitalı	1,500,000	100%	1,100,000	100%

Təşkilatın əsas fəaliyyət sahəsi fiziki və hüquqi şəxslərə, o cümlədən sahibkarlara, az təminatlı icmalara, qaçqın və məcburi köçkünlərə və digər şəxslərə qısa və uzun müddətli kreditlərin verilməsindən ibarətdir. Təşkilat tərəfindən verilmiş kreditlər daşınar və daşınmaz əmlakın girovu, qarantıya, zəminlik və qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər üsullarla təmin oluna bilər.

Təşkilatın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Rəsulzadə qəsəbəsi, 3024-cü məhəllə.

Əlaqəli tərəflərlə olan əməliyyatlar 22-ci qeyddə açıqlanır.

2. Təşkilatın Əməliyyat Mühiti

Təşkilat fəaliyyətini əsasən Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir və nəticədə, Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarının inkişaf etməkdə olan bazar xüsusiyyətlərinə məruz qalır.

Neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarlı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə aslıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərdəndüşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsinə yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makroiqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

2014-cü ilin iyun ayının ortalarından etibarən neftin qiymətində qəfil enmə müşahidə olunmağa başladı və neft sahəsindəki gəlirlərin, dolayısı ilə illik büdcə gəlirlərinin azalması, neft istehsalatının aşağı enməsi və bu sahədə aparılan əməliyyatların dayandırılması ilə nəticələndi.

Qlobal neft qiymətlərinin aşağı səviyyədə olması, həmçinin manatın 2015-ci ildəki ikili devalvasiyası iş mühitindəki qeyri-müəyyənliyin səviyyəsini son illərdə daha da artırdı.

2017-ci ilin 12 yanvar tarixindən, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən məzənnə sistemində sərbəst keçid imkanı üçün kommertsiya banklarına tətbiq etdiyi 4% məzənnə dəhlizini ləğv etdi, 2018-ci il ərzində isə manatın dəyəri sabitləşməyə başladı.

2019-cu ildə AMB-nin İdarə Heyəti faiz dəhlizinin parametrlərini 8 dəfə nəzərdən keçirdi. Ölkədə uçot dərəcəsi tədricən 9,75%-dən 7,5%-ə, faiz dəhlizinin yuxarı həddi 11,75%-dən 9,25%-ə, aşağı həddi isə 7,75%-dən 5,75%-ə endirildi.

Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) aktivləri ilk dəfə 40 milyard dolları keçdi. Bu, Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının da məbləğinə təsir etdi və 4 illik fasilədən sonra ölkə yenidən 50 milyard dollardan artıq ehtiyata malik oldu.

Bu il həmçinin Prezidentin imzaladığı “Fiziki şəxslərin problemlı kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” fərmana əsasən xarici valyutada əsas məbləği 10 000 ABŞ dollarına qədər olan əsas kredit borclarının devalvasiya hesabına artmış hissəsi dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilirdi.

2. Təşkilatın Əməliyyat Mühiti (Davamı)

Bu proses təxminən 900 min insanı əhatə etdi. Onlardan 600 mininə kompensasiya, 300 mininə isə illik cəmi 1%-lə, 5 il müddətinə milli valyutada yeni kredit müqaviləsi bağlamaq təklif olundu. İl ərzində vətəndaşlara 645 milyon manat kompensasiya ödənildi, 123 min borcalanın 242 milyon manat məbləğində kreditləri güzəştli şərtlərlə restrukturizasiya edildi, 205 milyon manat faiz və dəbbə pulu silindi, 42 min borcalanın kreditləri tam bağlandı.

2019-cu ildə Azərbaycanda minimum əmək haqqı və pensiya ilk dəfə yaşayış minimumunu üstələdi. Belə ki, Prezidentin imzaladığı sərəncamlara əsasən, maaşların aşağı həddi iki mərhələdə 92 %, pensiyaların aşağı həddi isə yenə də iki mərhələdə 72 % artırıldı. Əmək haqqı artımları dövlət sektorunda 1 milyon nəfəri, özəl sektorda isə 350 min nəfəri əhatə etdi. Pensiya artımları isə 750 min nəfərə şamil edildi.

2019-cu ildə Azərbaycan Dünya Bankının “Doing Business” hesabatında 34-cü yeri tutdu və dünyanın 20 ən islahatçı ölkəsindən biri oldu. Aparılan islahatların ölkə iqtisadiyyatına müsbət təsirləri gözlənilməkdədir.

Maliyyə hesabatları Rəhbərliyin Azərbaycan biznes mühitinin Təşkilatın əməliyyatlarına və maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirməsini əks etdirir. Rəhbərlik makro-iqtisadi amillərin gözlənilən dəyişikliklərinin Təşkilatın əməliyyatları üzərində təsirini dəqiq qiymətləndirmək və yarana biləcək nəticələrlə bağlı hər hansı bir ölçü götürmək iqtidarında deyil və mövcud şəraitdə Təşkilatın fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirlərin görüldüyünü hesab edir.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında qəbul edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda qeyd edilmişdir. Bu prinsiplər istisna hallar göstərilmədiyi təqdirdə, bütün illərə davamlı olaraq tətbiq olunur.

Hesabatların Tərtib Edilməsinin Əsas Prinsipləri

Uyğunluq prinsipi

Hazırkı maliyyə hesabatları fəaliyyətin fasiləsizliyi və Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası tərəfindən hazırlanan 31 dekabr 2019-cu il tarixinə qüvvədə olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun şəkildə hazırlanmışdır.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları aşağıda göstərilmiş mühasibat uçotu prinsiplərindən başqa cür qeyd olunmayıbsa (məsələn, müəyyən maliyyə alətləri ədalətli dəyər prinsipi ilə ölçülür) tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Ədalətli dəyər - qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir.

Funksional və hesabat valyutası

Təşkilatın funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır (“AZN”).

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma

Tanınmanın tarixi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, o cümlədən müştəri hesabları istisna olmaqla maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq satış tarixində, yəni Təşkilat müqavilənin şərtlərinə əsasən tərəflərdən birinə çevrildiyi tarixdə tanınır. Buna müntəzəm satışlar daxildir: bazarda tənzimləmə və konvensiyalarla müəyyən olunmuş zaman çərçivəsində aktivlərin çatdırılması, tələb olunan maliyyə aktivlərinin alınması və satılması. Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar bu vəsaitlər müştərinin hesabına köçürüldüyü zaman tanınır.

Təşkilat müştərilərin balanslarını vəsaitlər Təşkilata köçürüldüyü zaman tanıyır.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Maliyyə alətlərinin ilkin ölçülməsi

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı təsnifləşdirilən alətlərin idarə olunması biznes planı və onların müqavilə şərtlərindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilkin olaraq onların ədalətli dəyərində ölçülür, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə qeyd olunması halından başqa digər əməliyyat məsrəfləri bu məbləğə əlavə edilir və ya çıxılır. Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı onun ədalətli dəyəri onun əməliyyat qiymətindən fərqlənirsə Təşkilat 1-ci günün mənfəət və zərər uçotunu aşağıda təsvir olunduğu şəkildə aparır.

1-ci gün mənfəət və zərər uçotu

Maliyyə alətinin əməliyyat qiyməti, onun yalnız bazar əməliyyatlarında müşahidə oluna bilən daxilolmalarına əsaslanan qiymətləndirmə metodu əsasında təyin olunmuş ədalətli dəyərindən və ilkin tanınma zamanı yaranan ədalətli dəyərindən fərqli olduğu zaman, Təşkilat əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərqi xalis satış gəlirlərinə tanıyır. Ədalətli dəyərin bəzi daxilolmaların müşahidə oluna bilmədiyi modelə əsaslandığı hallarda əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərq təxirə salınır və yalnız daxilolmaların müşahidəsi mümkün olduqda və ya alətlərin tanınması dayandırdıqda mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ölçülmə kateqoriyaları

Təşkilat öz maliyyə aktivlərini aşağıdakı meyarlarla aktivlərin idarə olunmasının biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə
- digər məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərlə
- mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə

Təşkilat öz derivativlərini və satış portfelini mənfəət zərər hesabına ədalətli dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Təşkilat qeyd olunan yanaşma uyğunsuzluqları əhəmiyyətli dərəcədə azaltdığı və ya aradan qaldırdığı halda maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanıya bilər.

Kredit müqavilələri və qarantiyalar istisna olmaqla, derivativ, satış üçün saxlanılan və ya ədalətli dəyər təyinatı tətbiq olunan maliyyə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan təşkilatlarla debitor borcları, Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, Maliyyə investisiyaları

Təşkilat yalnız aşağıdakı hər iki şərt ödənərsə *Bank hesabları* və *Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar* və digər maliyyə investisiyalarını amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçür:

- Maliyyə aktivləri müqavilə əsasında pul vəsaitləri hərəkətinin toplanması məqsədi daşıyan biznes modelin tərkibindədir
 - Maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri ödənilməli olan əsas məbləğin qalıq dəyərinə hesablanmış faiz və əsas məbləğin geri ödənişindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarına gətirib çıxarır.
- Bu şərtlərin detalları aşağıda təsvir olunub.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Təşkilat onun biznes məqsədlərinə çatmaq üçün maliyyə aktivləri qruplarının idarə olunmasını ən uyğun şəkildə əks etdirilməsi səviyyəsində özünün biznes modelini təyin edir.

Təşkilatın biznes modeli maliyyə alətlərinə görə tək-tək deyil, cəmlənmiş portfellerin daha yüksək səviyyələrinə görə qiymətləndirilir və aşağıdakı müşahidə oluna bilən faktorlara əsaslanır:

- Biznes modelin performansı və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivləri necə qiymətləndirilir və təşkilatın əsas idarə heyətinə təqdim olunur

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

- Biznes modelin performansına (və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir edən risklər və xüsusilə də, bu riskərin idarə olunması üsulu
- Təşkilatın menecerlərinə müavinətlər necə verilir (məsələn, kompensasiya aktivlərin ədalətli dəyərinə və yaxud müqavilə üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır)
- Satışların gözlənilən tezliyi, dəyər və vaxtı da Təşkilatın qiymətləndirilməsi baxımından mühüm aspektlərdən hesab edilir.

Biznes model qiymətləndirməsi “ən pis hal” və “stress vəziyyəti” halları nəzərə alınmadan gözlənilən qrafikaya əsaslanır.

İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Təşkilatın gözləntilərindən fərqli bir şəkildə həyata keçirilsə bu halda Təşkilat biznes modelində qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin yeni başlayan və ya yeni satın alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən bu məlumatları da daxil edir.

Yalnız əsas məbləğin faizlərinin ödənişi (YƏMFÖ)

Təşkilat təsnifat prosesinin ikinci mərhələsində maliyyə müqaviləsi şərtlərinin YƏMFÖ test meyarlarına uyğun olub olmadığını müəyyən edir.

Test mərhələsinin əsas vacib prinsipi maliyyə aktivinin ədalətli dəyərinin ilkin mərhələdə tanınması və maliyyə aktivinin qüvvədə olduğu müddət ərzində dəyişməsi (məsələn, hər hansı bir təkrar ödəmə və ya premium/əndirim amortizasiyası) kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Kreditin verilməsi zamanı ən mühüm maraq amillərindən biri pulun zaman dəyərinin və kredit riskinin nəzərə alınmasıdır. YƏMFÖ qiymətləndirməsi aparmaq üçün Təşkilat mühakimə, maliyyə aktivlərinin hansı məzənnədə istifadə edilməsi və faiz dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi kimi əlaqəli faktorların nəzərə alınmasını tətbiq edir.

Bundan fərqli olaraq pul vəsaitlərinin hərəkəti risklərində və ya dəyişkənliyə məruz qalmasını izah edən müqavilə şərtlərinə əsasən pul vəsaitlərinin axını yalnız ödənilmiş əsas və faiz məbləğlərindən yaranır.

Bu kimi hallarda maliyyə aktivlərinin mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyər (MZHƏD) ölçülməsi tələb olunur.

Derivativlər mənfəət zərər hesabına görə ədalətli dəyər qeyd alınır.

Derivativlər aşağıda qeyd edilmiş üç xüsusiyyəti özündə birləşdirən Maliyyə alətidir.

- Dəyəri müəyyən bir faiz dərəcəsinə, maliyyə aləti qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət indeksi və dərəcələrinə, kredit reytingi və kredit indeksinə və yaxud qeyri maliyyə dəyişkənliyi halında təmin edilən digər parametrlərə uyğun dəyişir, bu hal müqavilənin digər tərəfi üçün spesifik deyil.
- Bazar şərtlərindəki dəyişikliklərə eyni cavabın alınması gözlənilən daha kiçik oxşar müqavilələr üçün ilkin xalis investisiya tələb edilmir.
- Bu kimi hallar gələcək tarixdə həll olunur.

Təşkilat qarşı tərəflərlə derivativ əməliyyatlara daxil olur. Bunlara faiz dərəcəsi svopları, kredit şərtlərinin dəyişdirilməsi, qarşılıqlı valyuta svopları, ilkin valyuta müqavilələri, xarici valyutalar və səhmlər daxildir. Derivativ ədalətli dəyər qeyd edilir və ədalətli dəyər göstəricisi müsbət olduğu halda aktivlərdə, mənfi olduğu halda isə öhdəliklərdə tanınır. Bu cür derivativlərin xüsusi dəyəri və ədalətli dəyəri ayrı ayrılıqda açıqlanır.

Derivativlərin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər hedcinq mühasibat uçotu tətbiq edilmədiyi hallarda xalis ticarət gəlirinə daxil edilir.

Daxili derivativlər

Daxili derivativlər özündə kənar derivativləri də birləşdirməklə kombinə maliyyə alətinin tək derivativlərə bənzər bir şəkildə fərqləndiyini təsvir edən hibrid alətin tərkib hissəsidir.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Daxili derivativlər pul vəsaitlərinin müəyyən bir faiz dərəcəsinə uyğun olaraq dəyişdirilməli olan müqavilə ilə başqa cür tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bir hissəsi və ya hamısı, maliyyə aləti qiyməti əmtəə qiyməti, valyuta məzənnəsi, qiymətlər və ya dərəcələr indeksləri, kredit reytingi və ya kredit indeksi və ya digər dəyişənlərə səbəb olur. Bir maliyyə alətinə əlavə edilmiş, lakin həmin alətdən asılı olaraq müqavilə ilə ötürülən və ya həmin alətdən fərqli bir qarşı tərəfə malik olan bir derivativ əlavə törəmə deyil, ayrıca bir maliyyə aləti hesab olunur.

Maliyyə aktivlərində yerləşdirilən derivativlər, borc öhdəlikləri və qeyri-maliyyə tərəfdaş əlaqələri ayrı-ayrı törəmə alətləri kimi qiymətləndirilmiş və ədalətli dəyərində qeyd edilmişdir. Əgər bir derivativ anlayışına (yuxarıda müəyyən edilmiş şəkildə) cavab verərlərsə, onların iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilənin şərtləri ilə sıx əlaqədar deyildir və əsas müqavilənin özü ticarət üçün yaxud mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyər təyin edilməsi üçün nəzərdə tutulmamışdır. Əsas müqavilədən ayrılmış daxili derivativlər ticarət portfelində ədalətli dəyərdə əks etdirilən dəyişikliklərlə təqdim edilir.

Təşkilat bu şəkildə maliyyə öhdəlikləri və qeyri-maliyyə müqavilələrinə daxil edilmiş derivativlərin uçotunu aparır. Maliyyə aktivləri biznes modelinə və YÖMFÖ qiymətləndirmələrinə əsasən təsnifləşdirilir.

Digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər təyin edilən kapital alətləri

Təşkilat, nadir hallarda ilkin tanınma zamanı maliyyə alətlərini 32 sayılı MUBS Maliyyə alətləri: “Təqdimat standartına uyğun gəlsə və ticari məqsədli saxlanılırsa digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər təyin edir. Bəzi kapital investisiyalarını, digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər təyin edilən kapital alətləri kimi sinifləndirməyi seçirlər. Bu kapital alətlərində gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərər hesabına geri tanınma bilməz. Dividendlər, ödəmə haqqı təşkil edildiyində, təşkilatların xərclərinin bir qisminin kompensasiya edilərək gəlir əldə etmələri kimi hallar- məsələn, digər məcmu gəlirlərdə qeyd olunan mənfəət istisna olmaqla, eynilə digər fəaliyyət gəlirləri kimi, mənfəət və ya zərər hesabında öz əksini tapır. Digər məcmu gəlirlərdə ədalətli dəyər təyin edilən kapital alətləri, dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsindən kənar tutulmaqdadır.

Alınmış Borclar və digər borc götürülmüş məbləğlər.

İlkin tanınmadan sonra, alınmış borclar və borc götürülmüş məbləğlər, amortizasiya edilmiş xərclər kimi ölçülür. Amortizasiya edilmiş xərclər, effektiv faiz dərəcəsinin daxili hissəsi olan maliyyə xərcləri, hər hansı bir endirim, və ya premiya fondları nəzərə alınaraq hesablanmaqdadır. Həm kapital, həm də öhdəlik komponentlərini özündə cəmləşdirən mürəkkəb maliyyə alətləri dərc olunma tarixində ayrılır.

Təşkilatlar, qeyri-törəmə alətlərinə mühasibat əməliyyatlarını yerinə yetirərkən, ilk öncə bu alətlərin mürəkkəb olub olmadığını müəyyən edir və daha sonra bu alətin hər bir komponentini ayrı ayrılıqda, maliyyə aktiv, öhdəliyi və ya kapital kimi, MUBS 32 əsasında, təsnifləşdirir. Geri dönüştürüləbilən alətlərin öhdəlik və kapital komponentlərinin təsnifi, bəzi səhmdarlar üçün bir variantın istifadəsi baxımından iqtisadi cəhətdən sərfəli görünsədə, geri dönüşüm əməliyyatının tətbiqi zamanı dəyişiklik səbəbiylə yenidən nəzərdən keçirilə bilməz. Mürəkkəb maliyyə alətinin ilkin sərmayəsinin kapital və öhdəlik komponentlərinə ötürülməsi zamanı, kapital, alətin bütün həqiqi dəyərinin qalıq məbləğlərinin ixracından sonrakı halı olaraq dəyərləndirilir və bu məbləğ öhdəliklər üçün ayrı bir şəkildə qeyd olunur. Hər hansı bir mürəkkəb maliyyə alətinə bağlı olan törəmə tərkibli alətlərin dəyəri, kapitaldan fərqli olaraq, öhdəlik komponentlərinə daxil olmaqdadır.

Təşkilatlar kapital və öhdəlik bölgüsünü müəyyən etdikdən sonra, sonrakı mərhələ olaraq, öhdəliklərin ayrı ayrılıqda nəzərə alınması vacib olan törəmələrə malik olub olmadığını müəyyənləşdirməlidir.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Bu kateqoriyaya aid olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, kommersiya məqsədli olmayan və ilkin mühasibat prosesi zamanı rəhbərlik tərəfindən müəyyən olunan və ya icbari şəkildə MHBS 9 nəzdində həqiqi dəyəri ölçülə bilən kateqoriyalardır.

Rəhbərlik ilkin uçot sonrası yalnız aşağıda göstərilən kriteriyalardan biri yerinə yetirildiyində mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bir alət müəyyən edir. Bu cür təyinatlar hər bir alət üzrə ayrıca həyata keçirilir:

- müvafiq təyinat mühasibat uçotunda fərqli tanınma halında yarana biləcək uyğunsuzluqları aradan qaldırır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa və ya
- Borclar risklərin idarə edilməsi siyasəti və ya investisiya strategiyasına əsasən idarə olunan və onların fəaliyyəti ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilmiş maliyyə öhdəlikləri qrupunun bir hissəsidirsə və ya
- Bir və ya daha çox derivativi olan öhdəliklər, əksər hallarda istənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməyincə müqavilə ilə və ya bənzər bir alətlə əlaqədar derivativlərin ayrılmasının qadağan edildiyi hesab edilsə

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərədəki dəyişikliklər Təşkilatın öz kredit riskindəki dəyişikliklər səbəbindən öhdəliklərin ədalətli dəyərində hərəkətlər istisna olmaqla, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyərədəki dəyişikliklər digər məcmu gəlirlər vasitəsilə öz kredit ehtiyatında qeydə alınır və mənfəət və zərəre geri qaytarılmır. Mənfəət və ya zərər hesabatında əks etdirilən alətlər üzrə əldə edilmiş və ya hesablanmış faizlər, faiz gəliri və ya faiz xərci ilə, hər hansı bir endirim / mükafat və alət əməliyyatının xərclərini alətin ayrılmaz bir hissəsi kimi nəzərə almaqla və effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə hesablanır.

Səhmdar alətlərinin payı üzrə dividend gəlirləri, ödəniş hüququ təsis edildikdə, digər əməliyyat gəlirləri kimi mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Şərtlərin və şəraitlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsinə görə tanınmanın dayandırılması

Yeni tanınmış kreditlər GKZ ölçmə məqsədləri üçün yeni kredit dəyərsizləşmiş hesab edilənə qədər 1-ci Mərhələdə təsnifləşdirilir. Təşkilat müştəriyə kredit verilməsinin dayandırılıb-dayandırılmamasını qiymətləndirərkən, digərləri arasında aşağıdakı faktları nəzərdə saxlayır:

- Kreditin valyutasının dəyişməsi
- Kapital xüsusiyyətlərinin təqdimatı
- Qarşı tərəfdəki dəyişiklik
- Dəyişikliklərin bu cür tanınması müqabilində modifikasiya alətləri artıq SPPI meyarlarına cavab verməyəcəyinin məlum olması

Əgər dəyişiklik nəgdi pul vəsaitlərinin axışında əhəmiyyətli dərəcədə fərqliliyə səbəb olmur, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxara bilməz. Orijinal ehtimal olunan faiz dərəcələrində diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətindəki dəyişikliyə əsasən, Təşkilat, hər hansı bir dəyərdən düşmə (dəyərsizləşmə) halları qeyd edilmədiyi təqdirdə, bununla bağlı olaraq mənfəət və zərər hesabına dəyişikliklərin təsirini uçota alır.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Əsaslı dəyişikliklərdən başqa tanınmanın dayandırılması halları

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivindən pul vəsaitlərinin hərəkətini almaq hüququ başa çatdıqda maliyyə aktivinin (və ya mümkün olduqda, maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya oxşar maliyyə aktivlərinin bir hissəsi) tanınması dayandırılır.

Təşkilat maliyyə aktivini yalnız və yalnız aşağıdakı hallarda köçürə bilər :

- Təşkilat maliyyə aktivlərindən pul vəsaitlərinin axınını əldə etmək üçün müqavilə hüquqlarını köçürmüşdür,

Və ya,

- Pul vəsaitlərinin hərəkəti hüququnu saxlayır, lakin "ötürmə" razılaşması ilə üçüncü tərəfə maddi gecikmə olmadan alınan pul vəsaitlərinin hamısını tam ödəmək öhdəliyi götürür ki, bu ödəniş qaydaları Təşkilatın maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinin axınını ("əsas aktiv") almaq üzrə müqavilə hüquqlarını saxladığı əməliyyatlardır, lakin həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti bir və ya bir neçə müəssisəyə ("son alıcılara"), aşağıdakı üç şərt yerinə yetirildikdə ödənilir:
- Təşkilat, alınmış məbləğin tam ödənilməsi və faiz dərəcələrinə uyğun faiz məbləğləri ilə qısamüddətli avanslar istisna olmaqla, orijinal aktivdən ekvivalent məbləğlərin yığımını həyata keçirmədiyi halda, alıcılara məbləğləri ödəmək öhdəliyi yoxdursa
- Təşkilat, potensial alıcılara təminat olaraq təqdim etdiyi aktivdən başqa, hər hansı bir digər orijinal aktivini sata və ya girov qoya bilməzsə
- Təşkilat potensial alıcılar adına toplanan pul vəsaitlərini əhəmiyyətli gecikmə olmadan təhvil vermək məcburiyyətindədirsə

Əlavə olaraq, Təşkilat pul və pul ekvivalentlərində investisiyalar istisna olmaqla, yığım tarixi və potensial alıcılara lazım olan pul köçürmə tarixləri arasında olan dövr ərzində qazanılmış faizlər də daxil olmaqla, bu cür pul axınlarını yenidən investisiya etmək hüququna malik deyildir. Transfer yalnız tanınmanın dayandırılması hallarına uyğunlaşdırılır, həmçinin :

- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə ötürmüşdür və ya,
- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə nə ötürmüş nə də saxlamamışdır, lakin aktiv üzrə nəzarətin ötürülməsini təmin etmişdir.

Təşkilat, bütün əsaslı riskləri və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə köçürmədikdə və ya əlində saxlamadıqda, yalnız aktivin nəzarətini özündə saxlayıbsa, aktiv yalnız Təşkilatın davamlı təsirini əhəmiyyətlilik dərəcəsi ilə tanınır və bu halda Təşkilat həmçinin əlaqəli öhdəliyi tanımalıdır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Təşkilatın əlində saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Köçürülmüş aktiv üzərində təminat şəkli alan davamlı müdaxilə və təsir gücü, aktivini orijinal balans dəyərini altında və Təşkilatın ödəməsi tələb oluna biləcək maksimum məbləğlə ölçülür. Davamlı təsir köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və ya satın alınan bir variantın (və ya hər ikisinin) formasını alırsa, Təşkilatın aktivini yenidən satın alma prosesində ödəməsi lazım gələn dəyər də ölçülür. Ədalətli dəyərlə ölçülmüş bir aktiv üzrə yazılı təklif seçimi olması halında, Təşkilatın davam edən təsirinin əhatəsi, köçürülmüş aktivin ədalətli dəyəri və seçmə əməliyyat qiymətinin aşağı olması şərtlərilə məhdudlaşır.

3. Summary of Significant Accounting Policies (Continued)

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması öhdəliklərin sıfırlanması, ləğv edilməsi ya da vaxtının bitməsi hallarında dayandırılır.

Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kredit verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik öz öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliklərin tanınması kimi qəbul edilir. Orijinal maliyyə öhdəliklərinin balans dəyəri və ödənilməli ödənişlər arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi

Gözlənilən Kredit Zərərlərinin tanınması prinsiplərinə ümumi baxış

Təşkilat hər hesabat dövrünün sonunda, ilkin tanınmadan sonra maliyyə alətlərinin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını, maliyyə alətlərinin qalan faydalı ömrü ərzində dəyərsizləşmə riskindəki dəyişikliyi diqqətə alaraq qiymətləndirmə aparmaq siyasətini həyata keçirmişdir.

Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq Təşkilat kreditlərini aşağıda açıqlandığı şəkildə Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və dəyərsizləşmiş (AYKD) kreditlər kimi qruplaşdırır.

Mərhələ 1: Kreditlərin ilkin tanınması, Təşkilat 12 aylıq GKZ-ə əsaslanan ehtiyat məbləğini tanıyır. Mərhələ 1 kateqoriyasında qruplaşdırılan kreditlər həmçinin kredit riskinin artaraq Mərhələ 2-dən yenidən təsnifləşdirilmiş kreditləri də özündə cəmləşdirir.

Mərhələ 2: Borc verildikdən sonra kredit riskində əhəmiyyətli artım baş verdikdə, Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır. Mərhələ 2 kreditləri əlavə olaraq, kredit riskinin artdığı və kreditin Mərhələ 3-dən etibarən yenidən təsnifləşdirildiyi təsislərdə ehtiva edir.

Mərhələ 3: Əhəmiyyətli dərəcədə dəyərsizləşmə müşahidə olunan kreditlər. Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır.

AYKD: Alınan və ya yaradılan kredit aktivləri üçün ilkin tanımadada dəyərsizləşmə müşahidə olunan maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri orjinal tanınmalar sırasında ədalətli dəyərdə qeydə alınır və faiz gəlirinin sonrakı tanınmaları effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. GKZ yalnız ehtimal edilən dəyərsizləşmədə növbəti dəyişiklik olduğunda tanınır və ya genişləndirilir.

Təşkilatın geri ödənilməmiş kredit məbləğləri ilə bağlı bərpa olunmasına dair gözləntisi qalmadığı hallarda bütünlüklə və ya hissəvi maliyyə aktivinin ümumi balans dəyəri azaldılır. Bu, maliyyə aktivinin tanınmasının (qismən) dayandırılması hesab olunur.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması

Təşkilatlar effektiv faiz dərəcəsinə qədər azalmış qısamüddətli nağd pul daxilolmalarını ölçmək üçün dörd ehtimal yönümlü ssenariyə dayanaraq gözlənilən kredit zərərlərini hesablayırlar. Qısamüddətli nağd pul azalmaları müqaviləyə uyğun olaraq müəssisəyə ödənilməli pul axınları ilə müəssisənin ümumilikdə əldə etməyi gözlədiyi məbləğ arasındakı fərqdır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanmasında əsas elementlər aşağıdakılardır:

- *Defolt ehtimalı*- (Öhdəliyin yerinə yetirilməməsi ehtimalı) verilmiş zaman kəsiyində ödənilməmə ehtimalının təxmini hesablanmasıdır.

Defolt ehtimalı bəzən yalnız dəyərləndirilən zaman müddətində baş verə bilər, lakin, ehtiyatlar portfel daxilində davamlı olaraq saxlanılmış ola da bilər.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

- *Defolt ehtimalında açıqlanma*- hesabat tarixindən sonra əsas məbləğin və faizin müqavilə ilə müəyyən edilmiş və ya hər hansı digər formada təyin edilən geri ödəmə şərtləri daxil olmaqla, təklif edilən güzəştlərdən mümkün azalmaların və gecikmiş ödəmələrə yığılmış faizlərin nəzərə alınaraq gələcək tarixdəki defoltun açıqlama qeydlərində yaradacağı dəyişikliklərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir.
- *Defolt ehtimalında mümkün zərərlər*- Verilmiş müddət ərzində defolt hadisəsinin baş verməsindən yaranan zərərlərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir. Bu daha çox müqavilə üzrə məbləğlər ilə borc verənin qoyulmuş girovların realizasiyası da daxil olmaqla almağı gözlədiyi məbləğ arasındakı fərqə əsaslanır. Gözlənilən kredit itkilərini əvvəlcədən dəyərləndirərkən dörd müxtəlif ssenarilər nəzərə alınır (əsas vəziyyət, qalxış, yumuşaq düşüş (enmə 1), və daha kəskin enmə (enmə2)). Bunların hər biri müxtəlif defolt ehtimalı, defolt vəziyyətində açıqlama və defolt ehtimalında mümkün zərərlərlə əlaqəlidir. Vəziyyətdən asılı olaraq, ödənilməyən borcların ödənilmə ehtimalının və girovun dəyərinin və ya aktivin satılmasından əldə ediləcək məbləğin də nəzərə alınaraq geri qaytarılmasına dair müxtəlif ssenarilər də daxil edilə bilər.

Kredit kartları və digər dövrüyyə vəsaitləri istisna olmaqla kredit zərərlərində maksimum dövr Təşkilat hüquqi cəhətdən daha erkən müddətə tanınmalı olduğu hallar istisna olmaqla maliyyə alətinin müqavilə müddəti ilə müəyyən edilir.

Dəyərsizləşmə zərərləri və azadolmalar maliyyə aktivinin balans dəyərində müəyyən edilmiş alınmamış borc öhdəliyinə görə yaradılan gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlardan formalaşan modifikasiya zərərləri və ya gəlirlərindən ayrılıqda balansda və açıqlama qeydlərində öz əksini tapır. Gözlənilən kredit zərəri metodunun mexanizmlərini aşağıdakı kimi izah etmək olar:

- 1-ci mərhələ: Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı 12 aylıq müddət ərzində maliyyə alətinin mümkün ödənilməmə ehtimalının nəticəsi kimi istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərinin 12 aylıq nisbətini hesablayır. Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı növbəti 12 aylıq müddət üçün gözlənilən ödənilməmə hadisəsinə ehtiyat məbləğini hesablayır.

Bu gözlənilən 12 aylıq ödənilməmə ehtimalları effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşana qədər azaldıb, ödənilməmə hadisəsində gözlənilən itkilərin miqdarında vurularaq ödənilməmə hadisəsində açıqlama qeydlərinin proqnozlaşdırılmasına istifadə olunur. Hər dörd ssenari üçün bu hesablamalar yuxarıda izah edildiyi kimidir.

- 2-ci mərhələ: Borcun kredit riski orijinaldan əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda Təşkilat istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərəri ehtiyatı yaradır. Mexanizmlər ssenarilər də daxil olmaqla yuxarıda izah edilən digər ssenarilərlə oxşarlıq təşkil etsə də ödənilməmənin ehtimalı və ödənilməmə hadisəsində zərərlərin miqdarı maliyyə alətinin istifadə müddətinə əsasən proqnozlaşdırılır. Ehtimal olunan nağd pul ehtiyatları orijinal effektiv faiz dərəcəsinə yaxın məbləğə qədər azaldılır.
- 3-cü mərhələ: Təşkilat kredit dəyərsizləşməsi nəzərə alınan borclara gözlənilən istifadə müddəti üzrə kredit zərərləri hesablayır. Bu metod 2-ci mərhələdə verilən ödənilməmə ehtimalı 100% müəyyən edilmiş aktivlərlə oxşardır.
- Alınmış və ya orijinal kredit dəyərsizləşməsi müəyyən edilən aktivlər ilkin tanınmada kredit dəyərsizləşməsi hesablanan aktivlərdir. təşkilatlar ilkin tanınmadan istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərinə yalnızca yığılmış dəyişiklikləri dörd ehtimal yönümlü ssenarilərə əsaslanaraq tanıyır.
- Borc öhdəlikləri və akkreditivlər

Alınmamış borc öhdəliyinə istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərini proqnozlaşdırarkən Təşkilat borc öhdəliyinin gözlənilən hissəsinin istifadə müddəti bitdikdən sonra alacağını nəzərdə tutur. Gözlənilən kredit zərəri, dörd ssenarinin ehtimal ağırlığına əsaslanan nağd pulun çəkildiyi təqdirdə, gözlənilən çatışmazlıqların bugünkü dəyərində əsaslanır. Gözlənilən nağd pul çatışmazlığı, kredit üzrə gözlənilən effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşanda təxirə salınır. Həm kredit, həm də alınmamış bir öhdəlik daxil olan kredit kartları və dövrüyyə vəsaitləri üçün gözlənilən kredit zərərləri kreditlə birlikdə hesablanır və təqdim olunur. Kredit öhdəlikləri və akkreditivlər üçün gözlənilən kredit itkiləri *ehtiyat məbləği* içərisində tanınır.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyəri ilə ölçülən borc alətləri

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyərində ölçülmüş borc alətlərinin gözlənilən kredit zərərləri bu maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda azaltmır.

Bunun əvəzində, aktivlərin amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməsi halında yaranacaq ehtiyata bərabər olan məbləğ, digər məcmu gəlirlərdə mənfəət və ya zərərə müvafiq yığılmış dəyərsizləşmə məbləği olaraq tanınır. Sair məcmu gəlirlərdə yığılmış zərərlər, aktivlərin silinməsi zamanı mənfəət və zərər hesabına qaytarılır.

Alınmış və ya ilkin tanınmadan kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri

Alınmış və ya ilkin tanınmada kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri üçün Təşkilat ilkin tanınmadakı zərər ehtiyatlarına yalnız yığılmış dəyişiklikləri tanıyır.

Gələcəklə bağlı proqnoz xarakterli məlumatlar

Gözlənilən kredit riski modellərində, təşkilatlar aşağıdakı kimi geniş iqtisadi informasiyalara əsaslanmaqdadır:

- ÜDM artımı
- İşsizlik dərəcəsi
- Mərkəzi bankın faiz dərəcəsi
- Təsərrüfatı qiymətləri indeksi

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması üçün istifadə olunan məlumatlar və modellər, maliyyə hesabatları tarixində bazarın bütün xüsusiyyətlərini əks etdirə bilməz. Belə fərqlər əhəmiyyətli dərəcədə vacib olduqda bunu əks etdirmək üçün, keyfiyyətə uyğun bəzən müvəqqəti olaraq düzəlişlər edilir.

Yuxarıda göstərilən məlumatlar yalnız məsələyə aydınlıq gətirmək məqsədilə seçilmiş ümumi iqtisadi göstəricilərdir. Praktikada əmtəə qiymətləri inflyasiya dərəcələri, valyuta məzənnələri və dövlət büdcəsinin kəsirləri kimi digər göstəricilər də istifadə oluna bilər.

Girov qiymətləndirməsi

Təşkilat maliyyə aktivləri üzərində kredit risklərini azaldılması üçün mümkün olduğu qədər girovdan istifadə etməyə çalışır. Təşkilat, pul, qiymətli kağızlar, akkreditivlər / zəmanətlər, daşınmaz əmlak, debitor borcları, ehtiyatlar, digər qeyri-maliyyə aktivləri və xalis müqavilələr formasında kredit alətləri kimi müxtəlif formalarda mövcud ola bilər. Girov təmin edilmədiyi halda, bu Təşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında qeyd edilmir.

Mümkün olduğu təqdirdə, Təşkilat təminat kimi saxlanılan maliyyə aktivlərini qiymətləndirmək üçün aktiv bazar məlumatlarından istifadə edir. Sabit bazar qiymətinə sahib olmayan digər maliyyə aktivləri modellərdən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Daşınmaz əmlak kimi qeyri-maliyyə girovları ipoteka brokerləri kimi üçüncü tərəflərin verdiyi məlumatlara görə və ya mənzil qiymət indeksləri əsasında qiymətləndirilir.

Girovun ötürülməsi

Təşkilatın siyasəti müsadirə edilmiş girovların Təşkilatın daxili əməliyyatları üçün ən yaxşı şəkildə istifadə edilə biləcəyini və ya satılmalı olduğunu müəyyən etməkdir.

Daxili əməliyyatlar üçün yararlı olacağı təsbit edilmiş girovlar üçüncü şəxslərə ötürüləcəyi dəyərdən aşağı və ya orijinal təmin edilmiş aktivin balans dəyərində hesablanır. Satışın daha əlverişli olduğu müəyyənləşdirilmiş girovlar, satış üçün saxlanılan aktivlərdə, balans dəyərində (əgər aktivlər olduqda) və ya balans dəyərindən qaytarılma tarixində satış üçün çəkiləcək xərclər çıxılmaqla Təşkilatın daxili siyasətinə uyğun olaraq tanınır.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Təşkilat normal fəaliyyəti dövründə pərakəndə portfelində əmlak və ya digər aktivləri fiziki olaraq üçüncü şəxslərə ötürmür, adətən auksionda borc öhdəliyini ödəmək üçün xarici agentləri cəlb edir.

Hər hansı əlavə dəyər müştərilərə / borcalanlara qaytarılır. Bu praktikanın nəticəsi olaraq hüquqi ötürülmə prosesinə məruz qalmış yaşayış obyektləri balansda qeyd edilmir.

Silinmələr

Maliyyə aktivləri yalnız bərpa edilməsi mümkün olmadığı halda təsdiq edildiyi zaman qismən və ya tam olaraq silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış zərər ehtiyatından çox olduqda, fərq əvvəlcə ümumi balans dəyərinə tətbiq edilən ehtiyata əlavə olunur. Hər hansı bir sonrakı bərpa kredit zərərləri üzrə xərclərə hesablanır.

MHBS 7R.35L təşkilatlardan dövr ərzində silinmiş və hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivləri üzrə qüvvədə olan məbləği açıqlamağı tələb edir. Bu tələb, Təşkilatın aktivini bərpa etmək üçün heç bir əsaslı gözləntiləri olmadığı təqdirdə və əlavə prosedurları icra etməkdən imtina etdikdə silməsinə imkan verən MHBS 9.5.4.4 ilə ziddiyyət təşkil edir.

Ədalətli dəyər - qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Müəssisə mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir. Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Müəssisə müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdıran və müşahidə edilə bilməyən məlumatların istifadəsini minimumlaşdıran (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv/öhdəliyin xarakteristikalarına uyğundur.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər/öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir.
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolaylı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur.
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilinməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Təşkilat tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan vəsaitlərdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəmə müddəti üç aydan az olan banklararası bütün cari hesablar və ƏDV deposit hesabı daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtilə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Təşkilat tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Təşkilatın həmin debitor borcları üzrə alqı-satqı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir. Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənersə, yeni aktiv əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır.

Əsas vəsaitlər. ilkin dəyər yığılmış köhnəlmə və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin çıxılması ilə əks etdirilir.

Əsas vəsaitlərin bütün digər növləri lazım olduqda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üzrə zərəri çıxmaqla (əgər varsa), ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əsas vəsaitlər əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Əsas vəsaitlər dəyərsizləşdikdə, onlar vəsaitlərin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərəre aid edilir. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Əsas vəsaitlərin satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərərdə əks etdirilir.

Köhnəlmə. Əsas vəsaitlər üzrə köhnəlmə düzxətli metoda əsasən aşağıdakı faiz dərəcələri ilə hesablanır:

	2019-cu il	2018-ci il
Kompüter və rabitə avadanlıqları	25%	25%
Mebel, qurğular və sair	25%	25%
Nəqliyyat vasitələri	20%	25%
Qeyri-maddi aktivlər	10%-13%	10%

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Təşkilatın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Təşkilatın qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla, əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Təşkilat tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir.

Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı azalan qalıq metoduna əsasən 10% amortizasiya dərəcəsi ilə amortizasiya olunur.

Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar, müxbir banklar tərəfindən Təşkilata nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Bank verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə daxil edilir.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər və ixtiyari dividendli geri ödənilməyən imtiyazlı səhmlər hər ikisi xüsusi kapital kimi təsnifləşdirilir. Bilavasitə yeni səhmlərin buraxılışına aid olan xərclər xüsusi kapitalda çıxarış kimi göstərilir. Buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq qazanılmış hər hansı məbləğ xüsusi kapitalda emissiya gəliri kimi qeyd olunur.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə digər məcmu gəlirlərdə və ya kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə qeydə alınır. Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda, təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkən uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkən qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən, müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Gəlir və xərclərin uçotu.

Faiz gəlirlərinin və xərclərinin uçotu mənfəətdə və ya zərərdə effektiv faiz üsulu ilə aparılır.

Kreditlərin rəsmiləşdirilməsi haqları, kreditlərin xidmət olunması haqları və kreditin ümumi mənfəətliliyini təmin edən sair haqlar, müvafiq əməliyyat xərcləri ilə birlikdə təxirə salınaraq effektiv faiz üsulu ilə maliyyə aktivin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə faiz gəlirlərində amortizasiya olunur. Sair haqlar, komissiya haqları və sair gəlir və xərc maddələri mənfəət və ya zərərdə müvafiq xidmətlər göstərildiyi zaman əks olunur.

Faiz gəlirlərinin tanınması

Effektiv faiz dərəcəsi metodu

Amortizasiya edilmiş maya dəyərilə, eləcə də mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərle tanınan bütün maliyyə alətləri üçün faiz dərəcələri effektiv faiz dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə tətbiq olunur.

Faiz hesablanan maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri MHBS 9 əsasında digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərle ölçülür, buna oxşar olaraq daha əvvəl MHBS 39 əsasında satıla bilən və ödəniş tarixinədək saxlanılan kateqoriyaları üzrə qruplaşdırılan və faiz hesablanan maliyyə aktivləri də EFD metodundan istifadə edilməklə təyin olunur. EFD maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti ərzində və ya daha qısa müddətə, maliyyə alətinin xalis qalıq dəyərində qədər ehtimal olunan gələcək kassa daxilolmalarına tabe tutulan faizdir. EFD (həmçinin, aktivin amortizasiya olunmuş dəyəri) satın alma zamanı hər hansı endirim və ya premium, EFD-nin daxili hissəsi olan haqq və dəyərlər nəzərə alınmaqla hesablanır. Təşkilat kreditin gözlənilən istifadə müddəti ərzində sabit geri qayıtma faizinin ən yaxşı təxminini istifadə etməklə faiz gəlirlərini tanıyır. Buna görə də Təşkilat müxtəlif mərhələlərdə tətbiq olunan fərqli faiz dərəcələrinin və məhsulun digər xarakteristikalarının istifadə dövrünün (ön ödəmələr, faiz cərimələri və ödənişləri daxil olmaqla) təsirlərini nəzərə alır.

Əgər maliyyə aktivlərində pul vəsaitlərinin axını ilə əlaqədar olan gözləntilər kredit riskindən başqa hər hansı bir səbəbə görə yenidən nəzərdən keçirilərsə düzəliş faiz gəlirlərində artma və azalma ilə birlikdə balans hesabatına aktivin qalıq dəyərində müsbət və ya mənfi düzəliş olaraq qeyd olunur.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (Davamı)

İcbari olaraq mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərle ölçülməsi tələb olunan bütün satış aktivləri və maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri, müqavilə faiz dərəcələri, xalis satış gəlirlərində və maliyyə aktivlərində xalis gəlir/(zərər) mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyər istifadə olunmaqla tanınır.

Xarici valyuta əməliyyatları. Təşkilatın funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Təşkilatın funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən təşkilatın funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və öhdəliklərin funksional valyutaya çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ Dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.9035 AZN (31 dekabr 2018-ci il tarixinə: 1 ABŞ Dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.9468 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Pensiya və Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Təşkilatın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Dividendlər

Təşkilatın dividendləri elan edib ödəmək imkanları Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada tənzimlənir.

Adi səhmlərə aid olan dividendlər elan edildiyi müddətdə bölüşdürülməmiş mənfəətdə əks olunur.

4. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi

Aşağıda qeyd olunan yeni və ya düzəliş edilmiş standartlar və şərtlər ilk dəfə 01 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən başlayan maliyyə hesabat dövrlərində tətbiq olunur:

16 sayılı MHBS

16 sayılı MHBS ilk növbədə icarəyə götürənin uçotuna təsir göstərir və demək olar ki, bütün lizinqlərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmasını tələb edir. Standart əməliyyat və maliyyə lizinqləri arasındakı mövcud fərqi aradan qaldırır, aktivlərin (icarəyə götürülmüş əmlakdan istifadə hüququ) və lizinq müqavilələrinə əsasən ödənilməsi nəzərdə tutulan öhdəliklərin tanınmasını tələb edən vahid mühasibatlıq modelini təqdim edir.

Standart ilkin tətbiq tarixində icarə müddəti 12 ay ərzində tamamlanan və alış seçimi ehtiva etməyən ("qısamüddətli icarələr") icarə müqavilələrinə, eləcə də aktivinin dəyəri az olan icarə müqavilələrinə ("aşağı dəyərli aktivlər") istisna hüququ təklif edir.

4. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (Davamı)

Eyni zamanda dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda da öz təsirini göstərmişdir, buna səbəb lizinq üçün ümumi xərcin ilk illərdə daha yüksək sonrakı dövrlərdə isə daha az görünməsidir.

Bununla yanaşı, əməliyyat xərcləri aktivdən istifadə hüququnun köhnəmə xərcləri və lizinq öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri ilə əvəzləşdirilir, bu da əsas ölçü meyarı EBITDA-nın (faiz, vergi, köhnəmə və amortizasiyadan öncəki gəlir) dəyişməsi ilə nəticələnir.

Lizinq öhdəliyinin əsas hissəsi üçün nağd ödənişlər maliyyə fəaliyyətləri daxilində təsnif edildiyindən əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti daha yüksək olur. Ödənişlərin yalnız faizi əks etdirən hissəsi əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təqdim olunmağa davam etdirilə bilər.

Standart Təşkilatın icarəyə verən qismində təmsil olduğu müqavilələrdə əhəmiyyətli dəyişikliyə səbəb olmayacaqdır. Yalnız lizinqin təyinatına dair yeni təlimatdan irəli gələrək müəyyən fərqlər yarana bilər.

16 sayılı MHBS-a əsasən müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddət ərzində ödənişlər müqabilində aktivdən istifadə hüququ nəzərdə tutulduğu təqdirdə lizinq müqaviləsi hesab edilir.

Təklif olunan istisna halları nəzərə alınaraq, qeyd olunan standartın qəbul edilməsi Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

23 sayılı Şərh Mənfəət vergisi ilə bağlı qeyri-müəyyənlik

Şərh vergi əməliyyatları zamanı 12 sayılı MUBS “Gəlir Vergisi”-nin tətbiqinə təsir göstərən qeyri-müəyyənlik aşkar olunduqda mənfəət vergisinin uçotunu nəzərdən keçirir. Bu şərh 12 sayılı MUBS-dan kənar vergilərə və ya yığımlara şamil edilmir və müəyyən vergi əməliyyatları ilə əlaqəli faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Bu təfsir xüsusi olaraq aşağıdakıları əhatə edir:

- Təşkilatın qeyri-müəyyən vergi yanaşmalarını ayrıca nəzərdən keçirib keçirməməsi
- Təşkilatın vergi orqanları tərəfindən vergi əməliyyatlarının araşdırılması barədə irəli sürdüyü fərziyyələr
- Təşkilatın vergiyə cəlb olunan mənfəətini (və yaxud vergi zərəri), vergi bazalarını, istifadə olunmamış vergi zərərlərini, vergi kreditlərini və dərəcələrinin necə müəyyənləşdirdiyi
- Təşkilatın faktlara və mövcud vəziyyətdəki dəyişikliklərə necə yanaşdığı. Təşkilat hər bir qeyri müəyyən vergi yanaşmasını ayrılıqda və ya bir neçə qeyri-müəyyən vergi yanaşması ilə birlikdə nəzərə alıb almayacağını müəyyənləşdirir və bu qeyri-müəyyənliyin həllini daha yaxşı tənzimləyən yanaşmadan istifadə edir.

Təşkilat mənfəət vergisi yanaşması üzrə qeyri-müəyyənliklərin aradan qaldırılmasında əhəmiyyətli mülahizələri tətbiq edir. Təşkilat mürəkkəb mühitdə fəaliyyət göstərdiyinə görə, qeyd edilən Şərhin maliyyə hesabatlarına təsir dərəcəsi Təşkilat tərəfindən qiymətləndirilir. Şərh qəbul edildikdən sonra Təşkilat, xüsusilə köçürmə qiymətləriylə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin mövcud olub olmadığını müəyyən edir.

Təşkilat vergi uyğunluğuna və köçürmə əməliyyatlarına dair apardığı tədqiqata əsasən vergi qaydalarının yerli vergi orqanları tərəfindən qəbul olunduğuna qənaət edir. Şərh Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əsaslı təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS –ə düzəlişlər – “Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan qabaqcadan ödəmə növü”

9 sayılı MHBS-a əsasən borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti “yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi” (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-ə edilən düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin vaxtından əvvəl ləğvinə səbəb olan hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur.

Bu dəyişikliklərin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri yoxdur.

4. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (Davamı)

12 sayılı MUBS Mənfəət Vergisi

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, bölüşdürülə bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyatlar və ya hadisələrlə daha çox bağlıdır. Belə ki, Təşkilat dividendlərin vergi nəticələrini həmin keçmiş əməliyyat və hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanıyır. Təşkilatlar düzəlişləri 01 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün erkən könüllü tətbiqə icazə verilməklə tətbiq edir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk tətbiq etdikdə, onları müqayisəli dövrün əvvəlində və ya sonra tanınan dividendlərin gəlir vergisi nəticələri ilə əlaqələndirir. Təşkilatın hazırkı təcrübəsinin bu düzəlişlərə uyğun olduğu nəzərə alınaraq, Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

23 sayılı MUBS Borclar üzrə məsrəflər

Düzəlişlər aydınlaşdırır ki, təşkilat, ilkin olaraq müəyyənləşdirilmiş aktivin inkişaf etdirilməsi üçün götürülən borclara aktivin məqsədli istifadə və ya satılmağa hazırlanması üçün zəruri olan bütün fəaliyyətlər başa çatdıqdan sonra ümumi borcların bir hissəsi kimi yanaşır. Təşkilat bu düzəlişləri tətbiq etdiyi ilk illik hesabat dövründə və ya sonrasındakı çəkilmiş borc xərclərinə şamil edir. Təşkilat bu düzəlişləri erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 01 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Təşkilatın hazırkı təcrübəsinin bu düzəlişlərə uyğun olduğu nəzərə alınaraq, Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Plana düzəliş, azalma və ya hesablaşma - 19 sayılı MUBS-a düzəlişlər

19 sayılı MUBS-a edilən düzəlişlər hesabat dövründə rəsmi plana düzəliş, azaldılma və ya hesablaşma baş verdikdə mühasibat uçotunun tənzimlənməsinə yönəldilib. Düzəlişlər, illik hesabat dövründə rəsmi plana düzəliş, azalma və ya hesablaşma baş verdikdə, təşkilat dəyişikliklər edildikdən sonra tətbiq olunan planda müəyyən edilmiş müavinət öhdəliyi (aktiv) və plan aktivlərinin hadisədən sonra yenidən qiymətləndirilməsi məqsədilə aktuari fərziyyələrindən istifadə edərək dövrün qalan hissəsi üçün cari xidmət dəyərini müəyyənləşdirməlidir. Təşkilatdan, plan dəyişikliyinə, azaldılmadan və ya hesablaşmadan sonrakı dövrdə plan çərçivəsində təklif olunan müavinət öhdəliyini (aktiv) əks etdirən müəyyənləşdirilmiş mənfəət öhdəliyini (aktiv) istifadə etməklə xalis faizi və xalis müəyyən edilmiş müavinət öhdəliyinin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə olunan diskont dərəcəsini müəyyən etmək tələb olunur. Düzəlişlər Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir, çünki dövr ərzində hər hansı plan dəyişiklikləri, azalma və ya hesablaşmalar qeydə alınmamışdır.

Aşağıdakı verilən dərc olunmuş, lakin 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan illik hesabat dövrü üçün tətbiqi icbari olmayan yeni və ya dəyişdirilmiş Standartlarının və Şərhlərin Təşkilat tərəfindən erkən tətbiqi həyata keçirilməmişdir.

17 sayılı MHBS Sığorta müqavilələri (Qüvvədə olma tarixi: 1 yanvar 2021-ci il (1 yanvar 2022-ci ilədək uzadıla bilər))

17 sayılı MHBS 2017-ci ilin may ayında 4 sayılı MHBS Sığorta Müqavilələri ilə əvəz edilmişdir. Standart hər hesabat dövründə təxminlərin yenidən ölçüldüyü cari ölçmə modelini tələb edir. Müqavilələr aşağıda göstərilən əsaslar vasitəsilə ölçülür:

- diskontlaşdırılmış ehtimal-orta çəkili pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə,
- açıq risk tənzimlənməsi ilə və,
- qüvvədə olma müddəti ərzində gəlir kimi tanınan müqavilənin əldə edilməmiş mənfəətini təmsil edən müqavilə üzrə xidmət marjası (MXM).

Standart uçot dərəcələrinin dəyişməsinə ya mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ya da birbaşa digər məcmu gəlirdə tanımaq arasında seçim etməyə imkan verir. Əldə olunan qərar sığortaçıların maliyyə aktivlərini 9 sayılı MHBS-ə nə dərəcədə uyğun olduğunu əks etdirir.

4. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (Davamı)

Əlavə olaraq, qeyri-həyat sığortaları üzrə qeyd olunan sadələşdirilmiş mükafat bölgüsü yanaşması, qısa müddətli müqavilələr üçün öhdəlik hüququna icazə verir. Həyat sığortası şirkətləri tərəfindən yazılmış bəzi müqavilələr üçün 'dəyişkən ödəniş haqqı yanaşması' adlanan ümumi ölçü modelində sığorta sahiblərinin əsas maddələrdən əldə olunan gəlirdə iştirak payı tanınır. "Dəyişkən ödəniş haqqı yanaşması" tətbiq edilərkən, əsas maddələrin ədalətli dəyərində olan dəyişikliklərindəki müəssisənin payı MXM-ə daxil edilir. Bu modeldən istifadə edən sığortaçıların nəticələri, ümumi modelə nisbətən daha az dəyişkən olur. Yeni qaydalar, sığorta müqavilələri və ya investisiya müqavilələri dərc edən bütün təşkilatların maliyyə hesabatlarına və əsas fəaliyyət göstəricilərinə təsir edəcəkdir.

Əhəmiyyətlik meyarı – 1 sayılı MUBS-ya və 8 sayılı MUBS-ya düzəlişlər (Qüvvədə olma tarixi: 1 yanvar 2020)).

MUBSK 1 sayılı MUBS Maliyyə Hesabatlarının Təqdim Edilməsi və Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları və Maliyyə Hesabatı üçün Konseptual Çərçivə daxilində əhəmiyyətlik anlayışını sabit şəkildə tərifləndirən 8 sayılı MUBS Uçot Siyasəti, Uçot Qiymətləndirmələrində Dəyişikliklər və Səhvlərə, məlumatın nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu dəqiqləşdirən düzəlişləri, eləcə də 1 sayılı MUBS-ya əsasən maddi əhəmiyyətli hesab olunmayan məlumatlara dair dəyişiklikləri tətbiq etdi. Düzəlişlər, xüsusilə:

- Gizli məlumatlara dair tövsiyələrin bu məlumatı təqdim etməmə və ya yanlış təqdim etmə hallarının eyni səviyyədə əhəmiyyətli olduğunu və təşkilatın əhəmiyyətliliyi bütövlükdə maliyyə hesabatları kontekstində qiymətləndirdiyini izah edir;
- maliyyə hesabatlarının birbaşa yönəldildiyi "ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının ilkin istifadəçiləri" ifadəsi maliyyə məlumatlarının əksəriyyəti üçün ümumi məqsədli maliyyə hesabatlarına əsaslanan "mövcud və potensial investor, borcverənlər və digər kreditorlar" olaraq təyin edilir.

Biznesin tərfi - 3 sayılı MHBS-ya düzəlişlər (Qüvvədə minmə tarixi: 1 yanvar 2020)

Biznesin tərfinə edilmiş düzəliş birlikdə son məhsulu ərsəyə gətirmək bacarığına malik hərəkətlərin və substantiv prosedurların mövcudluğunu tələb edir. "son məhsul" anlayışına düzəliş müştərilərə təqdim olunan mal və xidmətlərə görə əldə olunan gəlirlər, investisiya gəlirləri və digər gəlir yaradan fəaliyyətlərə diqqəti yönəltməklə yanaşı azalan xərclər və digər kiçik iqtisadi fayda şəklində gəlirləri istisna edir. Düzəlişlərin, aktivlərin alınması kimi uçota alınan daha çox satınalmalara səbəb olacağı ehtimal edilir.

Maliyyə Hesabatı üçün Yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslar (Qüvvədə minmə tarixi: 1 yanvar 2020)

Birbaşa təsiri ilə standart tənzimləmə qərarlarında istifadə ediləcək və MUBSK tərəfindən yenidən işlənib nəşr edilmiş Konseptual Əsaslar aşağıdakı əsas dəyişiklikləri ehtiva edir:

- maliyyə hesabatı məqsədi kimi idarəetmənin əhəmiyyətinin artırılması
- neytrallıq komponenti kimi ehtiyatlılığın bərpa edilməsi
- hüquqi şəxs və ya təşkilatın bir hissəsi kimi, hesabat verəcək müəssisənin müəyyənləşdirilməsi
- aktiv və öhdəlik anlayışlarına yenidən baxılması
- tanınma üçün ehtimal həddinin çıxarılması və tanınmanın dayandırılmasına dair təlimat əlavə edilməsi
- müxtəlif ölçü əsasları üzrə təlimat əlavə olunması və
- mənfəət və ya zərərin əsas fəaliyyət göstəricisi olduğunu və prinsip etibarlılığı ilə digər məcmu gəlirlərdəki gəlir və xərclərin maliyyə hesabatlarının aktuallığını və ya etibarlılığını artırdığı hallarda mənfəət və ya zərər təyin edilməsi

Mövcud mühasibat uçotu standartlarından heç birində dəyişiklik edilməyəcəkdir. Bununla birlikdə, əməliyyatlar, hadisələr və şərtlər üçün uçot siyasətlərini müəyyənləşdirməkdə Konseptual Əsaslara etibar edən təşkilatlar mühasibat uçotu standartları ilə başqa cür əlaqələndirilməyən, yenidən işlənmiş Konseptual Əsasları 2020-ci il 1 yanvar tarixindən tətbiq etməli olacaq. Bu təşkilatlar uçot siyasətlərinin yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslara hələ də uyğun olub olmadığını müəyyən etməlidirlər.

4. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi (Davamı)

İnvestor və onun ortağı və ya müştərək müəssisə arasında aktivlərin satılması və ya əvəzsiz verilməsi - 10 sayılı MHBS-ya və 28 sayılı MHBS-ya düzəlişlər (2015-ci ilin dekabr ayında MUBSK bu düzəlişin tətbiqi tarixini MUBSK kapital metodu ilə bağlı tədqiqat layihəsini yekunlaşdıranaqədər təxirə salmağı qərara aldı.)

MUBSK 10 sayılı MHBS maliyyə hesabatlarına və 28 sayılı MUBS ortağ və müştərək müəssisələrə investisiya qoyuluşlarına məhdud dəyişikliklər etmişdir. Dəyişikliklər investor və onun ortağ və ya müştərək müəssisələri arasında aktivlərin satışına və ya əvəzsiz ötürülməsinə dair uçot qaydalarını aydınlaşdırır. Onlar təsdiq edir ki, bu zaman uçot siyasəti qeyri-monetar aktivlərin şərikli və ya ortağ müəssisəyə satılması və ya əvəzsiz olaraq verilməsi əməliyyatının "biznes" tərkibli olub olmamasından asılıdır (3 sayılı MHBS-də müəyyənləşdirildiyi kimi). Qeyd olunan qeyri-monetar aktivlər biznes tərkiblidirsə, investor aktivlərin satışından və ya əvəzsiz ötürülməsindən mənfəət və ya zərər tanıyacaqdır. Biznesi ehtiva etmirsə, mənfəət və ya zərər investor tərəfindən ortağ və ya müştərək müəssisədəki digər maraqları həddində tanınır. Düzəlişlər prospektiv şəkildə tətbiq olunur.

5. Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Müləhizələr

Təşkilat növbəti il ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən ehtimallar və müləhizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və müləhizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar müləhizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar müləhizələr və növbəti il ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər. Təşkilat müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfəət və zərər hesabatında əks etdirilməsini müəyyən edərkən, Təşkilat kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar müləhizələr irəli sürür.

Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumatlara əsaslanan təxminlər tətbiq edir.

Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və müləhizələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Əsas vəsaitlərin faydalı xidmət müddəti. Rəhbərlik, əsas vəsaitlər üzrə təxmin edilən ədalətli dəyəri və müvafiq amortizasiya ayırmalarını müəyyən edir. Bu təxminlər, Təşkilatın həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Əgər faydalı xidmət müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olarsa, o zaman rəhbərlik amortizasiya ayırmalarını artıracaq və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri siləcəkdir. Faydalı xidmət müddətinə hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıdakı şərtlərdən və ya təxminlərdən hər hansı dəyişərsə, bu amortizasiya dərəcələrində dəyişikliklərin baş verməsinə səbəb ola bilər. 2018-ci maliyyə ili ərzində rəhbərlik əsas vəsait və qeyri maddi aktivlərin köhnəlmə və amortizasiya hesablanma metodunu azalan qalıq metodundan düzxətli metoda keçirmişdir. Aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətinin də dəyişdiyini nəzərə alaraq bu qiymətləndirmənin maliyyə effekti azalma olaraq müşahidə olunur və cari maliyyə ilində və sonrakı 3 il üzrə köhnəlmə və amortizasiya xərclərinə təsiri aşağıdakı məbləğlərlə ifadə olunur:

2019	2020	2021	2022
3,954	3,954	3,954	3,954

5. Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Müləhizələr (Davamı)

Qanunvericilik. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif dəyişikliklərə məruz qalır.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Uçota alınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Təşkilat öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün fəal bazar mövcud olmadıqda peşəkar müləhizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Müləhizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir müləhizə irəli sürərkən rəhbərlik Təşkilatın maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Təşkilatın gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

6. Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Nağd pul	34,119	3,996
Banklarda olan pul vəsaitləri	176,875	22,485
Yolda olan pul köçürmələri	810	-
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	211,804	26,481

31 dekabr 2019-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Cari hesablar
Cari və dəyərsizləşməmiş	
Azərbaycanın ən böyük 15 bankında	90,501
Digər qurumlar	87,184
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	177,685

31 dekabr 2018-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Cari hesablar
Cari və dəyərsizləşməmiş	
Azərbaycanın ən böyük 15 bankında	22,485
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	22,485

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

7. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər		
-Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər-istehlak	1,307,411	924,001
-Kənd təsərrüfatı	115,417	622,527
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(145,327)	(85,129)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,277,501	1,461,399

	Cəmi
01 yanvar 2018-ci il tarixinə kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(110,185)
İl ərzində dəyərsizləşmə ehtiyatı	25,056
31 dekabr 2018-ci il tarixinə kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(85,129)
İl ərzində dəyərsizləşmə ehtiyatı	(60,198)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(145,327)

31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019-cu il			
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	1,273,711	-	-	1,273,711
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	11,623	-	11,623
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	137,494	137,494
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(1,908)	(5,925)	(137,494)	(145,327)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,271,803	5,698	-	1,277,501

	2018-ci il			
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	1,436,742	-	-	1,436,742
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	15,798	-	15,798
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	93,988	93,988
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	(7,973)	(77,156)	(85,129)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,436,742	7,825	16,832	1,461,399

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

7. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (Davamı)

	2019-cu il						
	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Mərhələ 3</i>	
	İstehlak	Kənd	İstehlak	Kənd	İstehlak	Kənd	Cəmi
	kreditləri	təsərrüfatı	kreditləri	təsərrüfatı	kreditləri	təsərrüfatı	
	kreditləri	kreditləri	kreditləri	kreditləri	kreditləri	kreditləri	
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş							
- İri müştərilər	632,609	114,179	-	-	-	-	746,788
- Orta həcmli müştərilər	223,310	-	-	-	-	-	223,310
- Kiçik həcmli müştərilər	303,613	-	-	-	-	-	303,613
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	1,159,532	114,179	-	-	-	-	1,273,711
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş							
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	11,623	-	-	-	11,623
- ödənişin 91 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 181 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	-	11,623	-	-	-	11,623
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)							
- ödənişin 91 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	88,709	-	88,709
- ödənişin 181 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	5,650	-	5,650
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	41,897	1,238	43,135
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	-	-	136,256	1,238	137,494
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(1,908)	-	(5,925)	-	(136,256)	(1,238)	(145,327)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,157,624	114,179	5,698	-	-	-	1,277,501

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

7. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (Davamı)

	2018-ci il						Cəmi
	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Mərhələ 3</i>	
	İstehlak kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İstehlak kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İstehlak kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş							
- İri müştərilər	295,120	622,527	-	-	-	-	917,647
- Orta həcmli müştərilər	256,376	-	-	-	-	-	256,376
- Kiçik həcmli müştərilər	262,719	-	-	-	-	-	262,719
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	814,215	622,527	-	-	-	-	1,436,742
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş							
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	15,798	-	-	-	15,798
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	-	15,798	-	-	-	15,798
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)							
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	8,678	-	8,678
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	2,954	-	2,954
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	82,356	-	82,356
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	-	-	93,988	-	93,988
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(7,973)	-	(77,156)	-	(85,129)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	814,215	622,527	7,825	-	16,832	-	1,461,399

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

7. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (Davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə fiziki şəxslərə-verilmiş kreditlərin girov təminatı haqqında məlumat aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər-istehlak Kənd təsərrüfatı		Cəmi
-Təminatsız	652,809	-	652,809
Kredit təminatları:			
- Təminatlı	508,489	-	508,489
- Daşınmaz əmlak	2,024	114,179	116,203
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,163,322	114,179	1,277,501

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fiziki şəxslərə-verilmiş kreditlərin girov təminatı haqqında məlumat aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər-istehlak Kənd təsərrüfatı		Cəmi
-Təminatsız	220,867	-	220,867
Kredit təminatları:			
- Təminatlı	586,663	39,846	626,509
- Daşınmaz əmlak	31,342	582,681	614,023
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	838,872	622,527	1,461,399

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

8. Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər

	Mebel və Ofis ləvazimatları	Kompyuter və Rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi Əsas Vəsaitlər	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər						
01 yanvar 2018-ci il tarixinə	27,920	21,426	119,396	168,742	17,601	186,343
Əlavələr	-	618	-	618	-	618
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	27,920	22,044	119,396	169,360	17,601	186,961
Əlavələr	-	354	-	354	767	1,121
Silinmələr	(408)	(7)	-	(415)	-	(415)
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya	(18,524)	(13,683)	(32,670)	(64,877)	(4,837)	(69,714)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	8,988	8,708	86,726	104,422	13,531	117,953
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya						
01 yanvar 2018-ci il tarixinə	(15,395)	(11,072)	(3,762)	(30,229)	(3,418)	(33,647)
İl ərzində köhnəlmə və amortizasiya	(3,129)	(2,611)	(28,908)	(34,648)	(1,419)	(36,067)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	(18,524)	(13,683)	(32,670)	(64,877)	(4,837)	(69,714)
İl ərzində köhnəlmə və amortizasiya	(2,346)	(2,155)	(17,346)	(21,847)	(1,626)	(23,473)
Silinmə	97	1	-	98	-	98
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya	18,524	13,683	32,670	64,877	4,837	69,714
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	(2,249)	(2,154)	(17,346)	(21,749)	(1,626)	(23,375)
Qalıq dəyər						
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	9,396	8,361	86,726	104,483	12,764	117,247
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	6,739	6,554	69,380	82,673	11,905	94,578

Təşkilat cari il ərzində əsas vəsaitlər və qeyri maddi aktivlər üzrə köhnəlmə və amortizasiya hesablama metodlarını azalan qalıqdan düz xətt metoduna dəyişmişdir (Qeyd 5).

BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

9. Digər aktivlər

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Ödənilmiş avanslar	72	444
Cəmi digər aktivlər	72	444

10. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar

		31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	1.1	104,347	571,110
Azərbaycan Mərkəzi Bankı	1.2	36,411	-
Cəmi banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar		140,758	571,110

1.1. 05 Sentyabr 2016 və 21 noyabr 2016-cı il tarixlərində Təşkilatla Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Yanında Kənd Təsərrüfatı Layihələri və Kreditlərinin İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Xidməti arasında kənd təsərrüfatının maliyyələşdirilməsi məqsədilə 200,000 AZN və 600,000 AZN həcmində kredit xəttlərinin açılmasına dair müqavilələr imzalanmışdır. Kreditlərin qaytarma müddəti 19 sentyabr 2021 və 19 dekabr 2021-ci il tarixlərinə qədərdir və kreditin verildiyi tarixdən ilk 2 illik dövrü güzəşt müddəti müəyyən edilib və bu müddət ərzində əsas borc məbləğinin qaytarılması ilə bağlı hər hansı bir ödəniş həyata keçirilmir. Bu müqavilələrə əsasən Kənd Təsərrüfatı kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən Təşkilata illik 2.0% faiz dərəcəsilə kredit vəsaitləri təqdim edilmişdir. Kənd Təsərrüfatı kreditləri üzrə Dövlət Agentliyindən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Təşkilatın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

1.2. 05 İyul 2019-cu il tarixində Təşkilat ilə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı arasında 46,167 AZN məbləğində, qaytarma müddəti 05 İyul 2024-cü il tarixinədək olan kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 0,1% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir. Kreditin verildiyi tarixdən ilk 1 illik dövrü güzəşt müddəti müəyyən edilib və bu müddət ərzində hər hansı bir ödəniş həyata keçirilmir.

11. Digər Öhdəliklər

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Ödənilməkdə olan məbləğlər	2,630	5,111
Cəmi digər öhdəliklər	2,630	5,111

BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

12. Nizamnamə Kapitalı

	Nizamnamə kapitalı	Cəmi
01 yanvar 2017-ci il tarixinə	1,000,000	1,000,000
Nizamnamə kapitalında artım	100,000	100,000
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	1,100,000	1,100,000
Nizamnamə kapitalında artım	400,000	400,000
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	1,500,000	1,500,000

16 iyun 2010-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının Prudensial Tənzimlənməsinə dair qaydaları təsdiq edilmişdir. Qaydalara əsasən, bank olmayan kredit təşkilatlarının yaradılarkən Nizamnamə kapitalı, sonrakı dövrlərdə isə məcmu kapitalı 300,000 manatdan aşağı olmamalıdır və Təşkilat bu tələbi tam yerinə yetirir.

Təşkilatın girov əmanəti qəbul etməyən bank olmayan kredit təşkilatı olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulan icbari ehtiyat yaratmaq öhdəliyi yoxdur. MHBS əsasında mövcud risklərin qarşısının alınması məqsədilə Təşkilatın müştərilərə verilmiş kreditləri üzrə yaradılmış əlavə ehtiyat xərcləri yerli qanunvericilikdə könüllülük prinsipinə əsaslandığı və vergi orqanları tərəfindən xərc olaraq tanınmadığı üçün Təşkilat yerli muhasibat uçotu qaydalarına əsasən MHBS əsasında yaranan xalis mənfəətdən daha çox mənfəət əldə etmiş və həmin xalis mənfəətə uyğun olaraq dividend elan etmişdir.

13. Faiz Gəlirləri və Faiz Xərcləri

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə faiz gəlirləri	298,541	234,389
Cəmi faiz gəlirləri	298,541	234,389
Faiz xərcləri		
Banklardan alınmış vəsaitlər üzrə faiz xərcləri	(8,707)	(13,210)
Cəmi faiz xərcləri	(8,707)	(13,210)
Xalis faiz gəlirləri	289,834	221,179

14. Haqq və komissiya xərcləri

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
Bank komissiya xərcləri	(1,397)	-
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(1,397)	-

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

15. Xalis digər gəlirlər

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
Digər gəlirlər	2,625	708
Əsas vəsaitlərin silinməsi	(317)	-
Cəmi xalis digər gəlirlər	2,308	708

16. İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
İşçilərə sərf olunan xərclər	(62,146)	(67,654)
İcarə xərcləri	(27,907)	(27,907)
Köhnəlmə və amortizasiya xərci	(23,473)	(36,067)
Üzvlük haqları	(16,703)	(18,685)
Proqram təminatı xidməti	(11,461)	(8,496)
Pesəkar xidmətlər	(6,351)	(3,447)
Bank xərcləri	(2,663)	(2,211)
Kommunal xərclər	(2,512)	(2,904)
Mühafizə xərcləri	(2,025)	(2,025)
Rabitə xərcləri	(1,380)	(1,795)
Ofis ləvazimatları	(989)	(2,239)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, digər vergilər	(670)	(2,248)
Sığorta xərcləri	(424)	(509)
Hüquq məsrəfləri və məhkəmə xərcləri	(246)	-
Reklam xərcləri	(179)	(179)
Təmir xərcləri	(69)	(1,258)
Yanacaq xərcləri	-	(504)
Digər xərclər	(173)	(6)
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	(159,371)	(178,134)

31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində bitən illər üzrə işçilərə sərf olunan xərclərə müvafiq olaraq 9,019 AZN və 12,150 AZN məbləğində sosial sığorta ödənişləri daxildir.

17. Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
Cari vergi xərci	(27,802)	(13,341)
Təxirə salınmış vergi üzrə gəlir/(xərc)	12,231	(947)

Vergi qanunvericiliyinə görə il üzrə şirkətlərin mənfəətinə 20% dərəcəsində mənfəət vergisi hesablanır.

Təşkilat, vergiləri Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hazırlanmış vergi hesabatlarına və qeydlərinə əsasən hesablayır və bu hesablamlar Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarından fərqlənə bilər.

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

17. Mənfəət Vergisi (Davamı)

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə görə bəzi xərclərin vergi mənfəətindən azaldılmamasına və bəzi gəlirlərin vergidən azad olunmasına görə bəzi daimi vergi fərqləri yaranır.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarında göstərilən aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyəri ilə onların vergi hesabatındakı qalıq dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi təsirini əks etdirir.

31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində bitən illər üzrə vergi bazasına təsir edən müvəqqəti fərqlər aşağıdakılardır:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
Bölüşdürülməmiş mənfəət		
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	163,656	104,114
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	6,267	2,714
Digər aktivlər	2,496	4,344
Digər öhdəliklər	2,500	3,000
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər	174,919	114,172
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər:		
Qeyri-maddi aktivlər	(911)	(1,316)
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	(911)	(1,316)
Xalis vergi tutulan müvəqqəti fərqlər	174,008	112,856
Yerli vergi dərəcəsi hesablanan təxirə salınmış vergi aktivləri (20%-lə)	34,802	22,571

Təxirə salınmış vergi aktivləri	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
İlin əvvəlinə	22,571	23,518
Dövr ərzində vergi aktivində mənfəətə təsir edən dəyişikliklər	12,231	(947)
İlin sonuna	34,802	22,571

18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Təşkilat daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Təşkilat kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Təşkilatın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Təşkilatın Müşahidə Şurasının tərəfindən təsdiqlənmiş Kredit Siyasətinə uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə bəzi limitlər müəyyən edilmişdir.

Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri portfeli üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər

Müşahidə Şurası hər rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif əvvəlcə Rəhbərlik, sonra isə Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq bütün limitlərə riayət edilməsinə nəzarət edir və bəzi limitlər (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) hər hansı yeni kreditin verilməsindən əvvəl yoxlanılır.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ölkədə fəaliyyət göstərən bütün maliyyə təşkilatları tərəfindən riayət edilməsi məcburi hesab olunan bəzi limitlər müəyyən edir və bu limitlərə müntəzəm olaraq nəzarət edir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Təşkilatın əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasınadək baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartları və Prosedurlarına əsasən risklərin idarə edilməsi prosesinə onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi yolu ilə risklərə nəzarət edilməsi və azaldılması, bu cür risklərlə bağlı hesabatların hazırlanması (məsələn, Rəhbərlik, komitələr və risklərin idarə edilməsi üzrə mütəxəssislər tərəfindən) və Rəhbərlik tərəfindən risk limitlərinin qəbul edilməsi aid edilir.

Risklərin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədləri aşağıda göstərilir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarına görə risklərin idarə edilməsi infrastrukturunu və bankların üzləşdiyi risklər kənar mütəxəssis və ya auditor tərəfindən ən azı ildə bir dəfə qiymətləndirilməlidir. Ümumiyyətlə, ARMB-nin müəyyən etdiyi standartlarda konkret kəmiyyət limitləri və ya standartlar nəzərdə tutulmasa da, Təşkilat tərəfindən risklərin qiymətləndirilməsi üzrə müvafiq metodologiyanın qəbul edilməsi tələb olunur.

Təşkilatda risklərin idarə edilməsi funksiyası Təşkilatın Müşahidə Şurası və bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir. Bu funksiya aşağıdakıların müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çərçivəsində nəzarət edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Təşkilatın daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzarət edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarında kredit risklərinin xarakteri, eləcə də onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi metodologiyası əks etdirilir. Bundan əlavə, Standartlarda Təşkilatın Müşahidə Şurası tərəfindən aşağıdakı risk limitlərinin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur: kapital riski, bazar riski, kredit riski və konsentrasiya riski üzrə limitlər.

Təşkilat məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür risklərə Rəhbərlik kimi Təşkilatın müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzarət olunur. Bu cür risklərə, həmçinin Rəhbərlik tərəfindən hər ay nəzarət olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların təkmilləşdirilməsi məqsədilə il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq Rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir.

18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Bir borcalan, o cümlədən banklar və broker şirkətlərinin məruz qaldığı kredit riski əlavə olaraq balans və balansdankənar riskləri əhatə edən ARMB-nin normativ sub-limitləri vasitəsilə, eləcə də gün ərzində forvard valyuta müqavilələri kimi ticarət vasitələri üzrə risk limitlərini ötürməklə məhdudlaşdırılır. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlərə faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir. Təşkilat tərəfindən aşağıdakı sub-limitlər tətbiq edilir:

- Bir borcalan və birgə borcalanlar qrupuna verilən kreditin maksimum məbləği kreditin verilmə tarixinə BOKT-nin kapitalının 30 faizindən çox olmamalıdır.

Təşkilatın kredit siyasəti kreditlərin verilməsi prosesinə cəlb olunan Təşkilatın hər bir əməkdaşının vəzifə və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Təşkilatın tətbiq etdiyi reyting sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Təşkilatın Kredit Siyasətində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Təşkilatın Rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kreditlərin verilməsindən əvvəl Təşkilat, potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Kreditlər üzrə monitoring borcalan üzrə Təşkilatın daxili risk reytingini nəzərə alaraq, kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Kreditin ödəmə vaxtı keçdikdə, Kredit Müqaviləsinin müddətlərində və şərtlərində, Kredit Sazişində, Girov Müqaviləsində və Azərbaycan Respublikası qanunları və Mülki Məcəlləsində göstərilən vasitələrin köməyi ilə yığılacaq. Ödənişlərin vaxtı gecikdirildiyi halda, Kredit işçisi yaranan vəziyyəti hərtərəfli təhlil edəcək və həmin vəziyyətin qarşısını dərhal almaq üçün borc alanla əlaqə saxlanılacaqdır. Problemin təbiətini və onun həll olunmasında istifadə olunan yolları müəyyənləşdirmək üçün hesabat hazırlayır.

Gecikdirilmiş ödənişlər haqqında hesabat onun baxılması, nəzərdən keçirilməsi və kredit işçisi tərəfindən islahedici tədbirlərin görülməsi haqda təlimatların hazırlanması üçün Təşkilatın Kredit Komitəsinə göndərilir. Kredit Komitəsinə krediti hər ay nəzərdən keçirir digər əlavə tədbirləri müzakirə edir. Kreditlərin böyük hissəsi üzrə faiz ödənişləri hər ay aparıldığına görə, bu Təşkilata borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir.

Təşkilat 5,000 AZN məbləğindən yuxarı olan kreditlər üçün girov (daşınmaz əmlak, əsas vəsaitlər, dövrüyyədə olan mallar, qiymətli kağızlar və s.) təminatının alınmasını nəzərdə tutur. Girovun qiymətləndirilməsi kredit mütəxəssisləri tərəfindən aparılır.

Bazar riski. Təşkilat bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Təşkilatın məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindəki mənfə dəyişikliklərə görə Təşkilatın məruz qala biləcək açıq bazar mövqeləri üzrə mümkün zərər məbləğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Bu limitlər ARMB-nin Açıq Valyuta Mövqeyi Limitlərinin Müəyyən Edilməsi və tənzimlənməsi Qaydalarına uyğun olaraq müəyyən edilir. Təşkilatın hər-hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Təşkilatın məcmu kapitalının 10.0 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 15.0 faizindən artıq olmamalıdır. Təşkilat, ehtiyac yarandıqda ARMB-nin müəyyən etdiyi limitlərdən daha sərt limitlər müəyyən edə bilər.

BOKT "AZMİKROİNVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Xarici valyuta riski. Təşkilat Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Rəhbərlik hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Təşkilat spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə əməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır.

Hesabat dövrünün sonunda Təşkilatın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2019-cu il			31 dekabr 2018-ci il		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Mövqe
AZN	1,489,305	(157,847)	1,331,458	1,487,880	(576,221)	911,659
ABŞ dolları	-	-	-	-	-	-
Cəmi	1,489,305	(157,847)	1,331,458	1,487,880	(576,221)	911,659

Yuxarıdakı cədvəle yalnız pul aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Təşkilat hesab edir ki, pay alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-pul aktivləri əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Faiz dərəcəsi riski. Təşkilat bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları, həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Bu cədvəldə Təşkilatın cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

	Tələb edilən və ya 1 ay ərzində	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 ay-5 il ərzində	Gecikdirilmiş	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il						
Cəmi maliyyə aktivləri	254,828	227,302	272,757	728,720	5,698	1,489,305
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(7,772)	(40,160)	(38,122)	(71,793)	-	(157,847)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə xalis faiz həssashığı intervalı	247,056	187,142	234,635	656,927	5,698	1,331,458
31 dekabr 2019-cu il tarixinə yığılmış likvidlik aralığı	247,056	434,198	668,833	1,325,760	1,331,458	
31 dekabr 2018-ci il						
Cəmi maliyyə aktivləri	95,168	353,409	338,336	676,310	24,657	1,487,880
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(21,956)	(101,073)	(202,146)	(251,046)	-	(576,221)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə xalis faiz həssashığı intervalı	73,212	252,336	136,190	425,264	24,657	911,659
31 dekabr 2018-ci il tarixinə yığılmış likvidlik aralığı	73,212	325,548	461,738	887,002	911,659	

18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

Həssaslıq təhlili apararkən Təşkilat aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Təşkilatın bu açıqlamaları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Açıqlamaların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.

Təşkilat bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişənində mümkün ola biləcək dəyişikliklərin limitləri çərçivəsində təsirini açıqlayır.

Təşkilat, AZN ilə ifadə edilmiş dəyişkən faizli aktiv və ya öhdəliklərə malik olmadığına görə onun mənfəəti AZN üzrə faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır.

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Təşkilatın mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitalla hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər, yalnız Təşkilatın funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Təşkilat öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Təşkilatın baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Aktivlər		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1%-29%	5%-30%
Öhdəliklər		
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	0.1%-2%	2%

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində Təşkilatın əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Təşkilatın maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Təşkilatın çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya borc vəsaitlərinin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Təşkilat aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Borc alınmış vəsaitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və həmçinin normal və gərgin vəziyyətdə vəsaitlərin ödənilməsinə təmin etmək üçün Rəhbərlik və Müşahidə Şurası banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimum səviyyəsi üzrə və ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin minimum səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir. Onlar, həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Təşkilatın likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Təşkilatın strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;

18. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (Davamı)

- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Təşkilatın ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Aktiv və öhdəliklər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

Təşkilat aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

	Tələb edilən və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 aydan 5 ilədək	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il					
Maliyyə aktivləri	278,604	333,999	400,792	1,103,179	2,116,574
Maliyyə öhdəlikləri	(7,943)	(41,025)	(39,198)	(73,375)	(161,541)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən cəmi likvidlik intervalı	270,661	292,974	361,594	1,029,804	1,955,033
31 dekabr 2018-ci il					
Maliyyə aktivləri	122,821	453,884	446,989	908,016	1,931,710
Maliyyə öhdəlikləri	(22,293)	(103,095)	(206,189)	(269,764)	(601,341)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən cəmi likvidlik intervalı	100,528	350,789	240,800	638,252	1,330,369

Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə, aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Təşkilatın idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, maliyyə institutlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Təşkilatın likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərliyin fikrincə, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda, mövcud olan maliyyə resurslarından istifadə nəticəsində likvidlik üzrə uyğunsuzluqdan yaranan risklər əhəmiyyətli dərəcədə azalır.

19. Kapitalın İdarə Edilməsi

Kapitalın idarə olunmasında Təşkilatın məqsədi ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və kapitalın adekvatlıq əmsalının 20% həcmində saxlanması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, təşkilat 2019-cu və 2018-ci illər ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

19. Kapitalın İdarə Edilməsi (Davamı)

ARMB-nin məcmu kapital adekvatlığı əmsallarının hesablanması məqsədilə, 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə təşkilatın məcmu kapitalı uyğun olaraq 1,460,910 AZN və 1,058,668 AZN təşkil edir.

Rəhbərlik, borc verənlər tərəfindən tətbiq edilmiş xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət edilməsi məqsədilə aparılan təhlil çərçivəsində kapitalın strukturunu müntəzəm olaraq təhlil edərək, maliyyə hesabatlarının digər komponentləri ilə bağlı kapital və onun strukturu üzrə riskləri nəzərdən keçirir.

Rəhbərlik hesab edir ki, təşkilat 2019-cu və 2018-ci illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün icbari qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

20. Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Təşkilata qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Təşkilatın Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Təşkilatın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq dövlət vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər.

Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyən edərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Təşkilata qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində Təşkilatın avadanlıqları ilə əlaqədar kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

21. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı və yaxşı məlumatlandırılmış tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq fəal bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Təşkilat tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərinə bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor vorcları. Dəyişən faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərində bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin valyuta, alətin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır.

BOKT “AZMİKROİNVEST” MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

21. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (Davamı)

Amortizasiya olunmuş maya dəyərinə qeydə alınan öhdəliklər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin (“tələb edilənədək ödənilən öhdəliklər”) ədalətli dəyəri, öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş ödənilən məbləğ kimi hesablanır.

Aşağıdakı cədvəl maliyyə alətlərini ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsilə müəyyən edilən ədalətli dəyərlə təhlil edir:

31 dekabr 2019-cu il					
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi Balans dəyəri	Cəmi Ədalətli dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	211,804	-	-	211,804	211,804
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	1,277,501	1,277,501	1,252,070
Cəmi maliyyə aktivləri	211,804	-	1,277,501	1,489,305	1,463,874
Maliyyə öhdəlikləri					
Müddətli borc öhdəlikləri	-	-	140,758	140,758	140,758
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi	-	-	14,459	14,459	14,459
Digər öhdəlikləri	-	-	2,630	2,630	2,630
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	157,847	157,847	157,847

31 dekabr 2018-ci il					
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi Balans dəyəri	Cəmi Ədalətli dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26,481	-	-	26,481	26,481
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	1,461,399	1,461,399	1,345,398
Cəmi maliyyə aktivləri	26,481	-	1,461,399	1,487,880	1,371,879
Maliyyə öhdəlikləri					
Müddətli borc öhdəlikləri	-	-	571,110	571,110	571,110
Digər öhdəlikləri	-	-	5111	5,111	5,111
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	576,221	576,221	576,221

BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

22. Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir.

Rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat:

	2019	2018
Əmək haqqı və mükafatlar	22,021	21,854

31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan illər ərzində rəhbərliyə ödənişlər əmək haqqı və mükafatlardan ibarət olmuşdur.

23. Ötən ilki səhflərin/göstəricilərin düzəlişi/təsnifi

Rəhbərlik 2018-ci ilin maliyyə hesabatlarında aşağıdakı xətalara aşkar etmişdir. Daha yaxşı müqayisəli təhlil üçün bu səhvlərin kumulyativ və fərdi təsiri əhəmiyyətli olduğundan maliyyə hesabatlarının uyğun göstəriciləri BMUS 8-in tələblərinə əsasən yenidən bəyan edilir.

Yenidən bəyan etmənin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı təsiri aşağıdakı kimi olmuşdur:

		2018-ci ildə yenidən bəyan etmədən əvvəlki balans	2018-ci ildə yenidən bəyan etmə	2018-ci ildə yenidən bəyan etmədən sonrakı balans
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	A	1,565,513	104,114	1,461,399
Əsas Vəsaitlər	B	105,054	571	104,483
Qeyri-maddi aktivlər	B	11,059	(1,705)	12,764
Digər aktivlər	C	21,884	21,440	444
Təxirə salınmış vergi aktivləri	D	-	(22,571)	22,571
Cari mənfəət vergisi aktivləri	C	-	(6,747)	6,747
Digər öhdəliklər	C	2,111	3,000	5,111
Bölüşdürülməmiş mənfəət 2018		56,769	98,101	41,332

A. 9 sayılı MHBS-nin keçiddən sonra Təşkilat dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat ayırmalarını 2018-ci il və ondan əvvəlki illər üzrə yenidən nəzərdən keçirmişdir.

B. Hesabatların MHBS-ə uyğun hazırlanması məqsədi ilə Təşkilatın əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti, köhnəlmə və amortizasiya ayırmaları təkrar nəzərdən keçirilmiş, MHBS-ə uyğun düzəlişlər mənfəət və zərər hesabatında tanınmışdır.

C. Təşkilat MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədilə müvafiq dövrün gəlir və xərcləri ilə bağlı müəyyən təşhiedici və təsnifləşdirmə düzəlişləri etmişdir.

D. Uçot siyasətindəki dəyişikliklərin və yenidən bəyan edilən maliyyə hesabatlarının təxirə salınmış vergiyə təsiri 01 yanvar 2018-ci il və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatında tanınmışdır.

BOKT "AZMIKROINVEST" MMC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
(Azərbaycan manatı ilə)

23. Ötən ilki səhflərin/göstəricilərin düzəlişi/təsnifi (Davamı)

2018-ci ildən əvvəl edilən yenidən bəyan edilmənin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə təsiri:

		Yenidən bəyan etmədən əvvəlki məbləğ	2018-ci ildən əvvəl edilən yenidən bəyan etmə	Yenidən bəyan etmədən sonrakı məbləğ
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	A	1,602,309	119,371	1,482,938
Səhmdarlara avans ödənişləri	C	-	(37,000)	37,000
Təxirə salınmış vergi aktivləri	C	-	(23,518)	23,518
01 yanvar 2018 tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəət		48,150	(58,853)	(10,703)

Yenidən bəyan etmənin məcmu gəlir haqqında hesabatə təsiri:

		2018-ci ildə yenidən bəyan etmədən əvvəlki məbləğ	2018-ci ildə yenidən bəyan etmə	2018-ci ildə yenidən bəyan etmədən sonrakı məbləğ
Faiz gəlirləri	C	207,100	27,289	234,389
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	A	-	25,056	25,056
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	D	(176,835)	(1,299)	(178,134)
Digər gəlirlər	C	39,714	(39,006)	708
Vergidən əvvəlki mənfəət		56,769	12,040	68,809
Mənfəət vergisi	C	-	(14,288)	(14,288)
İl üzrə mənfəət		56,769	(2,248)	54,521
Dividend paid	C	(48,150)	(37,000)	(85,150)

24. Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

11 mart 2020-ci il tarixində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı, bütün dünya iqtisadiyyatına, eləcə də Təşkilatın gəlirlərinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edən qlobal koronavirus (COVID-19) pandemiyasını elan etdi. Ölkədə infeksiyanın yayılmasının qarşısını almaq üçün, COVID-19 pandemiyası ilə mübarizədə müxtəlif ölkələrin təcrübəsi nəzərə alınaraq, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargah tərəfindən 24 mart 2020-ci il tarixindən 20 aprel 2020-ci il tarixinə qədər xüsusi karantin rejimi elan edildi. Dövlət əhəmiyyətli və həyat təminatlı obyektlər, eləcə də insanların həyat və fəaliyyəti üçün zəruri olan iş və xidmət sahələrindən başqa digər istiqamətlər üzrə müəssisələrin fəaliyyəti qeyd olunan tarixə qədər dayandırıldı.

31 mart 2020-ci il tarixində "Koronavirus (COVID-19) pandemiyasının və bundan irəli gələrək dünya enerji və səhm bazarlarında baş verən kəskin dalğalanmaların Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatına, makroiqtisadi sabitliyə, ölkədə məşğulluq məsələlərinə və sahibkarlıq subyektlərinə mənfi təsirinə azaldılması ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında" AR Prezidentinin Sərəncamına əsasən, sahibkarlara dəyər biləcək itkilərin minimuma endirilməsi, o cümlədən sahibkarlığa dövlət dəstəyinin göstərilməsi üçün təkliflər paketi təqdim edildi.

24. Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr (Davamı)

Mövcud vəziyyətin Bankın fəaliyyətində durğunluğa səbəb olduğu müşahidə olunmaqla bərabər nə qədər müddət davam edəcəyi və sonrakı təsirləri haqqında dəqiq proqnozların verilməsi qeyri-mümkündür. Bu səbəbdən hal-hazırda rəhbərlik sözügedən pandemiyanın maddi təsirlərini qiymətləndirmək iqtidarında deyil.

Neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarlı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərindən düşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsində yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makroiqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

Beynəlxalq bazarda neftin qiymətinin aşağı enməsi neft ixrac edən ölkələrin iqtisadiyyatı üçün ən böyük təhlükə hesab olunmaqdadır. 2020-ci ilin 9 mart tarixindən etibarən neftin qiymətində qəfil enmə müşahidə olunmağa başlamışdır və bu birbaşa neft istehsal edən ölkələrə, eləcə də Azərbaycana öz təsirini göstərir. Qeyd olunan hadisələr də öz növbəsində neft sahəsindəki gəlirlərin və dolayısı ilə illik büdcə gəlirlərinin azalması, neft istehsalatının aşağı enməsi və bu sahədə aparılan əməliyyatların dayandırılmasına gətirib çıxara bilər. Neftin dəyərindəki azalma uzun müddət davam edərsə, iqtisadiyyatın genişləndirilməsində uzunmüddətli geriləmələr, bank və daşınmaz əmlak kimi müttəfiq sahələrə mənfi təsirlərlə nəticələnəcəkdir.

Neft böhranı neft və enerji sektorunun maliyyə və likvidlik mövqelərinə əhəmiyyətli dərəcədə təsirini göstərir, bu isə öz növbəsində həmin sahələrə kreditlərin ayrılmasındakı çətinliklərə, həmçinin mövcud borcların ödənilmə qabiliyyətinin aşağı enməsinə gətirib çıxara bilər. Müəssisələrin əməliyyat şəraitinin zəifləməsi rəhbərliyin pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozlarına, maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə qiymətləndirmə proseslərinə mənfi təsirini göstərməsi də ehtimal olunur. Makroiqtisadi amillərin gözlənilən dəyişiklikləri səbəbindən rəhbərlik bu dəyişikliklərin Təşkilatın əməliyyatları üzərində təsirini dəqiq qiymətləndirmək və yarana biləcək nəticələrlə bağlı hər hansı bir ölçü götürmək iqtidarında deyil.